

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

Specialiosios pedagogikos (specializacija-logopedija)
magistratūros studijų programa, II kursas

Ieva Lemešiūtė

**ASMENŲ, TURINČIŲ KLAUSOS SUTRIKIMŲ, INFORMACIJOS
SUPRATIMO EFEKTYVUMAS**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovas –
doc. dr. A. Ališauskas*

2013

Magistro darbo santrauka

Darbe analizuojamas asmenų, turinčių klausos sutrikimą, informacijos (teksto, pateikto lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei pateikto raštu) supratimas.

Tyrimo tikslas – įvertinti skirtingais būdais pateiktos informacijos supratimo efektyvumą. Tyrime dalyvavo kurti asmenys (30 respondentų), vartojantys gestų kalbą kaip pagrindinę bendravimo priemonę. Taikytas interviu metodas, kuriuo siekta atskleisti respondentų anamnezės duomenis, jų gebėjimą skaityti kalbėjimo judesius, kalbinio bendravimo būdus, gebėjimą suprasti informaciją, pateikiamą per TV žinias. Informacijos supratimas tirtas, modeliuojant situacijas, kai analogiško sudėtingumo tekstas respondentams pateikiamas lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei raštu. Tekstai gestais pateikiami vaizduojant.

Svarbiausios tyrimo išvados:

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tyrime dalyvavę kurtieji sėkmingiausiai suprato tekstą, pateiktą lietuvių gestų kalba.

Asmenims, vartojantiems lietuvių gestų kalbą, kaip pirminę bendravimo priemonę, kalkinis gestų kalbos variantas dažnai yra nesuprantama bendravimo ir informacijos perteikimo forma. Tyrime dalyvavę asmenys retai arba niekada nežiūri TV žinių su vertimu į gestų kalbą, nes nesupranta informacijos, pateikiamos kalkiniu gestų kalbos variantu.

Tekstas, pateiktas skaitymui yra efektyvesnė informacijos perdavimo priemonė nei informacija, perduodama kalkiniu gestų kalbos variantu tais atvejais, kai respondentas turi galimybę skaityti tekstą individualiai priimtiniu tempu.

Informacijos, pateiktos lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei raštu, supratimo efektyvumas priklauso nuo asmenų, turinčių klausos sutrikimą, lietuvių gestų kalbos išmokimo laiko, mokėjimo lygio, kalbinio bendravimo patirties, amžiaus bei individualių psichologinių savybių.

Esminiai žodžiai: lietuvių gestų kalba, kalkinis gestų kalbos variantas, klausos sutrikimas.

Turinys

Magistro darbo santrauka	2
Įvadas	4
1. skyrius. KURČIŪJŲ KOMUNIKAVIMO IR INFORMACIJOS SUPRATIMO YPATUMAI	7
2. skyrius. KURČIŪJŲ INFORMACIJOS SUPRATIMO EFEKTYVUMAS	13
2.1. Tyrimo metodika ir respondentai.....	13
2.2. Kurčiųjų informacijos supratimą lemiantys veiksniai.....	15
2.3. Skirtingais būdais pateikiamų tekstų supratimas.....	26
2.3.1. Tekstų, pateikiamų lietuvių gestų kalba, supratimas.....	26
2.3.2. Tekstų, pateikiamų kalkiniu gestų kalbos variantu, supratimas.....	31
2.4.3. Tekstų, pateikiamų skaitymui, supratimas.....	35
2.4.4. Tekstų, pateiktų skirtinga forma, supratimo palyginimas.....	40
Išvados	44
Literatūra	45
Summary	48
Priedai	49

Ivadas

Mokslinė problema ir tyrimo aktualumas. Tyrimų, kai lyginamas kurčių asmenų informacijos supratimo efektyvumas, pateikiant informaciją, lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei pateikus tekstą skaitymui, Lietuvoje nebuvo atlikta. Kyla probleminiai klausimai: kokia informacijos pateikimo forma (lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu ar tekstu, pateikiamu skaitymui) efektyviausia asmenims, turintiems klausos sutrikimą? Kaip informacijos supratimo efektyvumas ir jo ypatumai siejasi su asmenų išsilavinimo lygiu, socialine aplinka, klausos sutrikimo laiku, vartojamos gestų kalbos variantu (bendrauja lietuvių gestų kalba ar kalkiniu gestų kalbos variantu)?

Tyrimo objektas – asmenų, turinčių klausos sutrikimą, informacijos supratimo efektyvumas.

Tyrimo tikslas – ištirti kurčių asmenų informacijos supratimo efektyvumą, atsižvelgiant į informacijos pateikimo būdą.

Uždaviniai:

- Išsiaiškinti respondentams prieinamiausius ir efektyviausius informacijos pateikimo būdus.
- Įvertinti informacijos supratimą sumodeliuotose situacijose, kai informacija tiriamiesiems pateikiama skirtingais būdais (lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu ar tekstu, pateikiamu skaitymui).
- Palyginti skirtingų informacijos pateikimo būdų efektyvumą.

Tyrimo dalyviai (respondentai). Tyrime dalyvavo 30 asmenų, turinčių klausos sutrikimą ir vartojančių gestų kalbą, kaip pagrindinę bendravimo priemonę. Respondentai priklauso dviem skirtingoms amžiaus grupėms: penkiolika respondentų iki 18 metų bei penkiolika respondentų nuo 18 metų. Tyrime dalyvavo tik kurti asmenys.

Tyrimo metodologija ir metodai. Taikytas *interview metodas*. Su kiekvienu respondentu susitinkama individualiai. Kiekvienam respondentui lietuvių gestų kalba užduodami iš anksto paruošti interviu klausimai, atskleidžiantys respondento anamnezės duomenis, tiriamųjų gebėjimą skaityti kalbėjimo judesius, kalbinio bendravimo būdus, gebėjimą suprasti informaciją, pateikiamą per TV žinias.

Informacijos supratimas tirtas, *modeliuojant 3 situacijas*, kai analogiško sudėtingumo tekstas respondentams pateikiamas lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei raštu. Kiekvienam respondentui pateikiami trys tekstai. Kiekvienas tekstas pateikiamas skirtingais variantais: lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstu, pateikiamu skaitymui. Tekstai gestais pateikiami vaizdajuostėje. Visi trys tekstai yra panašaus sudėtingumo bei suvienodinti pagal prasminių vienetų skaičių. Siekiant užtikrinti duomenų patikimumą,

kiekvienas tekstas pateikiamas trimis variantais (lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstu, pateikiamu skaitymui).

Pagrindinės sąvokos

Daktilologija – tai graikų kalbos žodis (dactylos – pirštas, logos – žodis) ir reiškia pirštų kalbą. Daktilologijoje tiek ženklų, kiek raidžių yra vienos ar kitos kalbos abėcėlėje. (Ališauskas, 1983).

Dvikalbystė – tai dviejų kalbų mokėjimas ir reguliarus vartojimas. Dvikalbystė kurčiųjų ugdyme reiškia, kad kurtiesiems vaikams lietuvių gestų kalba yra pirmoji kalba, o lietuvių kalba, kurią jie išmoksta vėliau, yra antroji. Antrosios kalbos mokoma kaip užsienio kalbos. Lietuvių gestų kalba yra mokymo bei bendravimo kalba, taip pat mokykloje tai yra ir mokomasis dalykas (Dvikalbio kurčiųjų ugdymo samprata, 2007).

Gestas – tai rankos (arba abiejų rankų) ir rankos pirštų judesys, simbolizuojantis daiktus, veiksmus, reiškinius (Adomavičius, 1995).

Gestų kalba – pagrindinė kurčiųjų komunikacijos priemonė, kurios išraiškos planą sudaro rankų kombinacijos ir judesiai, taip pat veido, galvos ir kūno judesiai, kurie turi specifinę gramatinę struktūrą (Danieliū M., 1999).

Įgimtas kurtumas – kurtumas, esantis kūdikiui gimus. Jį gali sukelti genetiniai veiksniai, vaisiaus vystymosi sutrikimai ar pažeidimai gimimo metu (Hallahan, Kauffmam, 2003).

Įgytas kurtumas – kurtumas, atsiradęs dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo (Hallahan, Kauffmam, 2003).

Lietuvių gestų kalba – pagrindinė kurčiųjų bendravimo priemonė. Ši kalba 1996 m. įstatymu įtvirtinta kaip gimtoji kurčiųjų kalba. Kadangi gestų kalba nėra universali, viena visame pasaulyje, Lietuvos kurčiųjų vartojama kalba vadinama lietuvių gestų kalba (<http://www.unriis.lt/gvmp/gestai/pamoka1/dalis1/info6.html>).

Kalkinė gestų kalba (kalkinis gestų kalbos variantas) – žodinės kalbos forma, kai žodžiai perteikiami gestais, remiantis žodinės kalbos gramatika (Dvikalbio kurčiųjų ugdymo samprata, 2007).

Klausos sutrikimas – bendras terminas, apibrėžiantis klausos sutrikimą (jis gali būti įvairaus laipsnio – lengvas ir labai sunkus). Šiam terminui priskiriamos kurtumo ir neprigirdėjimo sąvokos (Hallahan, Kauffmam, 2003).

Kurtumas – tai labai silpna klausa ar visiškai jos nebuvimas, kai net klausos aparatas nepadedą suprasti sakytinės kalbos ir yra veiksnys, ribojantis visas asmenybės gyvenimo sritis (Dvikalbio kurčiųjų ugdymo samprata, 2007).

Sakytinė kalba – žodinės kalbos forma, perteikiama žodžiu (Dvikalbio kurčiųjų ugdymo samprata, 2007).

Totalioji komunikacija – sutrikusios klausos moksleivių mokymo būdas, kai derinamos sakytinės kalbos ir manualinės technikos (Hallahan, Kauffmam, 2003).

Žodinė kalba – girdinčiųjų vartojama kalba, kurios pirminė forma yra sakytinė (Dvikalbio kurčiųjų ugdymo samprata, 2007).

1. Skyrius. Kurčiųjų komunikavimo ir informacijos supratimo ypatumai

Klausos sutrikimas – tai negalėjimas girdėti ir suvokti garsus. Klausos sutrikimais vadinami girdimojo jutimo ir suvokimo trūkumai, trukdantys išmokti sakytinės kalbos ir bendrauti ja (Ališauskas, 2003). Pasak Palepšienės (2012), kurtumas – tai negalia, kuri riboja informacijos prieinamumą ir socialinę integraciją. Burkauskienė (2008) teigia, kad kurtumas – žmogaus negalia, kurią gali turėti visų rasių bei abiejų lyčių žmonės. Kurtumas gali būti įgimtas ir įgytas.

Kurčiųjų bendruomenės demografinės ir socialinės būklės analizė atskleidė, kad 2008 metais Lietuvoje gyveno 8,3 tūkst. kurčiųjų, iš jų 7,4 tūkst. suaugusiųjų ir 897 vaikai iki 15 metų amžiaus. Anot Kanapinsko (2012), kurtiesiems kyla sunkumų naudojantis girdintiesiems prieinama informacija ir bendraujant su girdinčiais visuomenės nariais, nes techninėmis priemonėmis nepavyksta reabilituoti klausos, o neturintieji klausos sutrikimų, nemoka lietuvių gestų kalbos. Šios priežastys lemia kurčiųjų socialinę atskirtį, žemesnį išsilavinimo lygį, ribotas galimybes konkuruoti darbo rinkoje (Kanapinskas, 2012).

Kurtieji bendrauja ir mąsto gestų kalba, kurios struktūra yra erdvinė, tad ir jų mąstymas yra erdvinis (Danielius, 2004). Kaip teigia Krasniauskienė (1999), kurtieji yra kalbinė ir kultūrinė mažuma. Jie turi savo istoriją ir savitą kultūrą. Gestų kalba yra pagrindinė šios kultūros dalis, suteikianti kurtiesiems neribotas saviraiškos galimybes (cit. Palepšienė, 2012). Gestų kalba – viena svarbiausių kurčiųjų integracijos prielaidų, suteikiančių jiems galimybę pilnavertiškai dalyvauti socialiniame gyvenime (Palepšienė, 2012).

Dabar lietuvių gestų kalba vystosi kaip nepriklausoma kalba. 1995 m. gegužės 4 d. LR Vyriausybė (nutarimu Nr. 630 „Dėl kurčiųjų gestų kalbos pripažinimo gimtąja kalba“) (Žin., 1995, Nr.: 38 -948) oficialiai pripažino lietuvių gestų kalbą gimtąją Lietuvos kurčiųjų kalba (LR neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 4 str.). Pasak Danieliaus (2004), gimtąja kalba gali būti laikoma nebūtinai ta kalba, kuria kalba vaiko tėvai. Gimtoji kalba – tai ta kalba, kurią žmogus išmoksta pirmąją, geriausiai moka, daugiausiai vartoja ar pats laiko savo gimtąja kalba. Dėl to LGK gali būti gimtoji kalba kurčiam vaikui, gimusiam girdinčiųjų šeimoje. Pasak Danieliaus, (2004) gestas, kaip ir žodis, yra kalbos ženklas. Šiuo atveju, ženklas yra dviplanis reiškinys, turintis materialią formą (žymiklį) ir reikšmę (žyminį) (Danielius, 2004). 1995 metais Lietuvoje išleistas pirmasis Lietuviškų gestų žodynelis (Adomavičius, Ališauskas ir kt., 1995), kuriame teminiu principu pateikta 664 sąvokos gestais. Šio žodynelio išleidimą galime laikyti LGK norminimo pradžia (Danieliaus 2004).

Pasak Meadow – Orlans (1997), kurčių tėvų vaikai, gimę šeimoje, kurioje bendraujama gestų kalba, natūralių kalbos įvaldymo procesų atžvilgiu atsiduria ne tokioje

problemiškoje situacijoje negu tie vaikai, kurių šeimos narių klausos būklė yra skirtinga. (cit. Mitkus, 2008). Pasak Hoiting & Slobin (2002), kurtieji vaikai privalo matyti prasmingą bendravimą nepaisant to, jog dauguma kurčiųjų gimsta girdinčiųjų šeimose. Visuomenės pareiga girdinčiuosius tėvus parengti efektyviai bendrauti su vaiku gestų kalba. Gestų kalba – ne izoliuotų elementų rinkinys, o pasaulio paveikslas, savotiškai pateikta prasmių sistema (Brentari, 2012). Gestų kalbos kurtieji mokosi tarpasmeninio bendravimo procese. Kartu su žodinės kalbos mokymusi kurtieji pradėjo vartoti gestų kalbos atmainą – kalkinį gestų kalbos variantą (kalkinę gestų kalbą). Strong (2008) šią kalbą vadina „antrine ženklina sistema“, neturinčia savo gramatikos, skirtingai nuo gimtosios kurčiųjų gestų kalbos. Kalkinės gestų kalbos lygis priklauso nuo daugelio priežasčių: besimokančių šeimos (tėvai girdintieji ar kurtieji), žodinės kalbos būklės, individualių gebėjimų, nuo bendravimo gestais mokykloje pobūdžio ir turinio (Strong, 2008). Pasak Danieliaus (2004), kalkinė kalba nėra kalba, tik kalbėjimo būdas, lietuvių kalbos forma. Kalkinė kalba neturi savo sistemos, tačiau remiasi lietuvių kalbos sistema ir žodžius atitinkančiais gestais (Danielius, 2004.)

Šiuo metu Lietuvoje gyvenantys kurtieji turi galimybę naudotis gestų kalbos vertėjų teikiamomis paslaugomis. Valytė (2011) teigia, kad kurtieji yra nepatenkinti Lietuvos televizijos laidų vertėjų darbu, nes Lietuvos televizijoje dirbantys vertėjai verčia į vadinamąją kalkinę gestų kalbą, o kurtieji jos nesupranta (cit. Karvelytė, 2011). Valytė (2011) teigia, kad neprigirdintys ir apkurtę vartoja kalkinę gestų kalbą, o kurtieji – gimtąją gestų kalbą (cit. Karvelytė, 2011). Jos nuomonę palaiko Leonavičienė (2011) (cit. Karvelytė, 2011). Ji teigia, kad vertimas televizijoje šiuo metu yra vertimas apkurtusiems, ir tai nėra vertimas į gestų kalbą, tai yra lietuvių kalba, kurios pagalbinė priemonė yra pavieniai gestai (cit. Karvelytė, 2011). Remiantis LKD surinktais duomenimis, išsiskiria vertėjų ir kurčiųjų nuomonės vertinant, kas parenka vertimo būdą (kalkine gestų kalba ar LGK). Pasak Krasniauskienės (2011), gali būti, kad paslaugos gavėjai ir teikėjai neadekvačiai vertina situaciją. Tačiau gali būti, kad vertėjai, teikdami individualias paslaugas, prisitaiko prie kurčiojo vartojamos gestų kalbos varianto, o kurtieji tokiais atvejais laikosi nuomonės, kad jų neatsiklausta (Krasniauskienė, 2011). Danielius (2013) teigia, kad vertimas į kalkinę kalbą – tai žodžių artikuliacija, o gestai šiuo atveju yra tik pagalbinė priemonė, padedanti suvokti pašnekovą (cit. Krasniauskienė, 2013). Pasak Borisevičiaus (2013), kalkinis vertimas yra teksto atkartojimas lūpomis, o gestai šiuo atveju tik atstoja žodžius (cit. Krasniauskienė, 2013).

Anot Grosjean (2002), kiekvienas kurčias vaikas, nepriklausomai nuo jo klausos sutrikimo lygio, turi teisę augti dvikalbis. Mokėdamas ir vartodamas gestų kalbą ir žodinę kalbą (rašytinę ir, jei įmanoma, sakytinę), vaikas turi galimybę įgyti visus pažintinius, kalbinius ir socialinius gebėjimus. Žinoma, kad dvikalbiame mokyme gestų kalba yra savarankiškas dalykas

ir pagrindinė mokymo priemonė perteikiant naują informaciją, formuojant naujas sąvokas bei sisteminant žodžius. Žodinė kalba, dažniau rašytinė kalba, suvokiama regėjimu, yra gebėjimų naudotis verbaline kalba formavimo priemonė. (Зайцева, 2000). Montanini-Manfredi (1993) nustatė, kad lankstus požiūris į žodinę komunikaciją ir į bendravimą, kai būtina naudoti gestus, palengvina kurčių vaikų sakytinės kalbos vystymosi skatinimą (cit. Burkauskienė, 2008). Pasak Tomasuolo (2012), kurčių vaikų dvikalbėje sąmonėje egzistuoja du kalbiniai vaizdiniai (gestų kalbos ir žodinės kalbos pagrindu), susieti tam tikrais ryšiais. Tačiau nesant tikslingo žodinės ir gestų kalbų lyginamojo pedagoginio darbo, negirdintiems moksleiviams pažeidžiama natūrali grandinė „gestas – prasmė – žodis“ (Tomasuolo, 2012).

Totaliosios komunikacijos metodas reiškia, kad vartotini visi būdai, padedantys bendrauti su vaiku: treniruojami klausos likučiai, ugdomi skaitymo iš lūpų įgūdžiai, vartojama kalkinė gestų kalba, o sakytinė bei gestų kalba vartojamos sinchroniškai (Krisnėrienė, 1999). Tiksliausią totaliosios komunikacijos apibrėžimą pateikė Denton (1976) – totalioji komunikacija apima visą kalbos tipų, vaikų išgalvotų kūno ir veido judesių, gestų kalbos, kalbėjimo, skaitymo iš lūpų, daktilinės kalbos, skaitymo ir rašymo įvairovę (cit. Burkauskienė, 2008). Denton teigia, kad asmenys, kurie yra artimiausioje vaiko aplinkoje, turėtų ypač stengtis kalbant rodyti gestus, t.y. bendrauti sakytine ir gestų kalbomis vienu metu (cit. Burkauskienė, 2008).

Bilingvizmas – kurčių vaikų mokymo būdas, kai vartojama gestų kalba, kurią vartoja kurčiųjų bendruomenės nariai ir sakytinė bei rašytinė kalba, kurias vartoja girdinčiųjų bendruomenė. Bilingvizmo tikslas yra suteikti kurtiesiems vaikams galimybę tapti dvikalbiais bei visaverčiais dviejų kultūrų – girdinčiųjų visuomenės ir „kurčiųjų pasaulio“ – atstovais (Burkauskienė, 2008). Krisnėrienė (1999) taip pat rašo, jog bilingvinio metodo pagrindas yra gestų kalba. Gestų kalbos pagrindu kurtieji mokomi sakytinės, daktilinės ir rašytinės kalbos (Krisnėrienė, 1999). Hoffmeister, Niederberger, Strong & Prinz (2000) teigia, kad bilingvizmo mokymas teikia teigiamų pokyčių, mokantis gestų bei sakytinės kalbos kuo ankstesniame amžiuje (cit. Palaza – Pust, 2008). Per du dešimtmečius atlikti tyrimai patvirtina, kad dvikalbystė savaime negalėtų neigiamai veikti vaikų vystymosi (Palaza – Pust, 2008). Asmenys, turintys klausos sutrikimą bei mokomi bilingviniu metodu, susiduria su įvairiais sunkumais. Pagrindinis skirtumas yra tai, kad kurtieji vaikai, pradėdantys mokytis žodinės kalbos, yra skirtingose kalbinėse aplinkose (auga girdinčiųjų arba kurčiųjų šeimoje). Jie jau turi pasaulio vaizdą, kuris susiformavo gimtosios gestų kalbos pagrindu. Negirdinčių vaikų kalbinio paruošimo sėkmė priklauso nuo klausos praradimo lygio, ugdymo pradžios, tėvų ir specialiųjų ugdymo įstaigų pedagogų nuostatos ir kt. (García, 2008). Kurčias vaikas, kurio tėvai yra taip pat kurtieji, bendraujantys gestų kalba, šią kalbą išmoksta, bendraudamas šeimoje. Šiuo atveju kurčio vaiko gestų kalbos įsisavinimo ir girdinčio vaiko žodinės kalbos išmokimo procesai yra panašūs. Tai

susiję su kalbos fonologinės struktūros, leksikos, morfologijos ir sintaksės pradmenų įsisavinimu. Įsisavindamas gesto struktūrą, kurčias vaikas iš pradžių turi atlikti kai kurias pagrindines rankos plaštakos konfigūracijas. Jis jas naudoja tuose gestuose, kurių sudėtinėmis dalimis šios konfigūracijos ir yra. Kartais vaikas naudoja jas ir kituose gestuose, pakeisdamas žinomomis konfigūracijomis sudėtingesnes, kurios jam dar nesiseka. Taip pat elgiasi ir girdintys vaikai: jie pakeičia garsais, kuriuos jau išmoko, garsus, kurių jie dar nemoka ištartti. Pirmieji kurčio vaiko gestai ir vieno gesto pasisakymai pagal savo sudėtį ir semantiką yra panašūs į girdinčio mažylio pirmus žodžius ir vienažodžius išsireiškimus. (Зайцева, 2000). H. Daan ir kt. (2010) pabrėžia, jog normaliam kurčio vaiko vystymuisi būtina gestų kalba, kuri yra pagrindas antrai, tai yra rašytinei kalbai – pagrindiniam informacijos šaltiniui. Minėtų autorių nuomone, dvikalbis metodas leidžia kurtiesiems labiau pasitikėti savimi ir jaustis pilnaverčiais kurčiųjų bendruomenės nariais (Daan ir kt., 2010). Surdopedagogikoje yra kalbama apie dvikalbio žmonių su klausos sutrikimais paruošimą, mokant gestų bei sakytinės kalbos. Vaikų vystymasis šiuo atveju vyksta greičiau ir kokybiškiau. Tyrimų, atliktų Didžiojoje Britanijoje (Mason, 2010), Švedijoje (Svartholm, 2010), Danijoje (Bergman, Engberg-Pedersen, 2008), Estijoje (2007), rezultatai patvirtina šį teiginį. Įrodyta, kad gestų kalba vaidina svarbų vaidmenį kurčiųjų kognityvinėje ir komunikacinėje veikloje.

Kaip pažymi Svartholm (2010), švediškos mokyklos atstovų gestų kalbos mokymo pradžia trunka apie metus, o perėjimą prie žodinės kalbos mokymo pradeda tik tada, kai gestų kalbos mokėjimo lygis atitinka kalbinę normą. Žodinės kalbos mokymas vykdomas „vertimo metodu“, rašytiniu variantu. Didžiosios Britanijos (Mason, 2010) ir Danijos (Bergman, Engberg-Pedersen, 2008) specialistai, formuodami žodinę kalbą, naudoja „tiesioginį metodą“, sąmoningai atsisitraukdami nuo gestų kalbos.

Bergman ir Engberg-Pedersen (2010) pateikia baigusiujų Švedijos ir Danijos dvikalbes mokyklas rezultatus: aukštesnis socializacijos lygis, geresnis pažangumas pagal pagrindinius dalykus, geri savarankiškos rašytinės kalbos panaudojimo rezultatai, geresnis perskaityto teksto supratimas (lyginant su kalbančiais bendraamžiais).

Moksliniuose tyrimuose didelis dėmesys skiriamas tokiam aspektui, kaip sakytinės ir gestų kalbos santykis nacionalinės kalbos mokymo procese. Swanwick ir Marschark (2010), remdamiesi atliktais tyrimais, pažymi, kad kurtieji vaikai iš kurčiųjų šeimų, vartojantys gestų kalbą artimiausioje aplinkoje, t.y. šeimoje, sėkmingiau įsisavina žodinę kalbą negu jų bendraamžiai – girdinčių tėvų vaikai. García (2008) aprašė atliktą tyrimą, kuriuo nustatyta, kad aukščiausią sakytinės kalbos lygį pademonstravo tie vaikai, kurie gerai mokėjo gestų kalbą.

Kurčiųjų gimtosios kalbos, kaip antrosios kalbos, mokymo metodologija remiasi šiais principais: kurčiųjų gestų kalba – turtinga lingvistinė sistema bei vaidina didelį vaidmenį

kurčiųjų pažintinėje ir komunikacinėje veikloje; kurčiųjų vaikų iš kurčiųjų šeimų gestų kalbos lygis atėjus į mokyklą, atitinka girdinčių to paties amžiaus vaikų sakytinės kalbos lygį, o dauguma kurčiųjų vaikų iš girdinčių šeimų pasiekia tokį pat gestų kalbos lygį pirmaisiais mokyklinio gyvenimo metais; bilingvinėje pedagoginėje sistemoje gestų kalba naudojama kaip viena iš pagrindinių ugdymo ir auklėjimo priemonių bei yra savarankiškas mokymo dalykas (Svartholm, 2010).

Pasaulio kurčiųjų federacijos kongrese buvo rekomenduota sudaryti galimybes kurčiuosius vaikus ugdyti dvikalbiu kurčiųjų ugdymo metodu, t. y. mokytis nacionalinės kalbos savo gimtosios gestų kalbos pagrindu. Pasaulinė patirtis rodo, kad kurtieji, ugdomi žodiniu arba totaliosios komunikacijos metodu, dažniau susiduria su sunkumais, siekdami įgyti išsilavinimą ir profesiją, negu tie, kurie buvo ugdomi bilingviniu metodu. Bendravimas gestų kalba pamokoje leidžia padidinti mokymo informacijos apimtį, geriau įsisavinti mokymo turinį. Pedagoginės dvikalbystės aplinka suteikia galimybių mokyklai persiorientuoti į kurčią vaiką, kaip į pagrindinį ugdymo proceso subjektą, nes leidžia labiau atsižvelgti į jo asmenines ypatybes ir poreikius, tarp jų – ir į gestų kalbos vaidmenį jo gyvenime. Tinkamo ugdymo metodo parinkimas leidžia sutrikusios klausos vaikams daug geriau panaudoti savo galimybes ir gebėjimus tam, kad būtų pasiektas aukštesnis išsimokslinimo lygis (Merrills, 2004).

Literatūroje nurodoma, kad kurtieji patiria daug sunkumų, suprasdami ir įsimindami žodinę medžiagą (Ališauskas, 1984; Spencer, Marschark, 2007; Merrills, 2004; Schick, De Villiers, 2007 ir kt.). Rozanova (1978) analizavo, kaip IV, VII ir X klasių moksleiviai įsimena žodžius ir juos atitinkančius gestus. Buvo nustatyta, kad visų amžiaus grupių tiriamieji gestus įsimindavo geriau negu žodžius. Kurtieji vaikai sėkmingiau grupavo gestus pagal prasmę. Rozanova (1978) išsiaiškino, kad kurčiųjų ilgalaikeje atmintyje susidaro sudėtingos sistemos, kuriose atsispindi žodinės ir gestų kalbų tarpusavio sąveika, o taip pat palaipsniui susiformuoja glaudesni ryšiai tarp žodžių reikšmės ir gestų. Jaunesnio amžiaus moksleiviai galėjo žodžiais apibrėžti 55 % jiems parodytus gestus, vidutinio mokyklinio amžiaus vaikai – 70 %, o vyresnio – 95 %. Rozanova įrodė, kad adekvačių ryšių tarp žodžių reikšmių ir gestų formavimasis skatina tvirtesnę vienų ir kitų įsiminimą, palengvina jų atgaminimą.

Jegorovą (1975) domino, kaip kurtieji moksleiviai įsisavina literatūrinio herojaus charakteristikas, jei kurčiųjų kalkinėje gestų kalbos leksikoje yra ar nėra šią charakteristiką atitinkančio gesto, kuris yra tokio žodžio (drąsus, nerūpestingas, išdidus ir pan.) analogas. Tyrimo duomenys parodė, kad, jei žodžiai turi tiesioginius gestų analogus, moksleiviai tiksliau supranta literatūrinių vaizdinių charakteristikas. Labai svarbūs duomenys buvo gauti, tiriant gestų kalbos neuropsichologinius mechanizmus. Amerikiečių mokslininkei Bellugi (1998)

pavyko įrodyti, kad kairiojo pusrutulio, dominuojančio neurofiziologinių procesų, susijusių su žodine kalba, veikla taip pat atsakinga už gestų kalbą.

Zaiceva (2000) tyrė, kaip kurtieji supranta vertimą skirtingais vertimo variantais. Buvo nustatyta, kad vyresnių klasių moksleiviai, kuriems buvo verčiama gimtąją gestų kalbą, teisingai atliko 86 % užduočių, o naudojant kalkinę gestų kalbą – tik 59 %. Suaugusių kurčiųjų rezultatai atitinkamai lygūs 92 % ir 67 %. Šio tyrimo rezultatai atskleidžia, kad pranešimų, perduodamų kalkine gestų kalba, supratimo lygis tiesiogiai priklauso nuo kurčiųjų žodinės kalbos suvokimo. Moksleiviai, pasižymintys geru žodinės kalbos mokėjimo lygiu, teisingai atliko 75 % užduočių, su vidutiniu – 50 %, su blogu – 33 %. Suaugusių kurčiųjų teisingų sprendimų dalis atitinkamai sudarė 92 %, 67 % ir 42 %. Tokiu atveju, kai kurtieji blogai moka žodinę kalbą, jie sunkiai geba suprasti ir kalkinę gestų kalbą.

2. skyrius. Kurčiųjų informacijos supratimo efektyvumas

2.1. Tyrimo metodika ir respondentai

Tyrimas grindžiamas kokybiniais tyrimo metodais. Pasak Kardelio (2007), kokybiniai tyrimai apima ilgalaikį objekto (asmens, socialinės institucijos, mokyklos ar grupės ir kt.) tyrimą, kurio tikslas – suprasti asmenį, jo elgesį ir jautimus bei fizinės, socialinės ir psichologinės aplinkos poveikį jam. Lyginant su kiekybiniais tyrimais, kokybiniai tyrimai yra lankstesni, spontaniškesni, labiau pasitikima tyrėjo analitiniais gebėjimais (Rupšienė, 2007).

Magistro darbe pasirinktas interviu metodas. Interviu apibrėžiamas kaip tyrėjo inicijuotas dviejų asmenų pokalbis, kurio tikslas yra gauti būtiną tyrimo uždaviniams informaciją (Kardelis, 2007). Kai informantas yra vienas, interviu vadinamas individualiuoju (Bitinas, Rupšienė, Židžiūnaitė, 2008). Pasak Bitino, Rupšienės, Židžiūnaitės (2008), interviu yra vienas iš trijų kokybinių duomenų rinkimo metodų, kai duomenys renkami klausinėjant. Interviu siekiama suvokti informantų patirtį ir sužinoti nuomones tiriamu klausimu, kurias jie išsako savo žodžiais (Bitinas, Rupšienė, Židžiūnaitė 2008).

Šio tyrimo metu su kiekvienu respondentu buvo susitinkama individualiai. Susitikimai vykdavo neutralioje aplinkoje, atsižvelgiant į respondentų pageidavimus: Šiaulių universitete, Šiaulių sutrikusios klausos vaikų ugdymo centre, Šiaulių aps. gestų kalbos vertėjų centre bei viena apklausa vyko namuose. Kiekvienam respondentui užduodami iš anksto paruošti interviu klausimai, atskleidžiantys respondento anamnezės duomenis, tiriamųjų gebėjimą skaityti kalbėjimo judesius, kalbinio bendravimo būdus, gebėjimą suprasti informaciją, pateikiamą per TV žinias. Interviu klausimai pateikiami 1 priede. Su respondentais bendraujama be tarpininkų gimtąja lietuvių gestų kalba. Atsakymai fiksuojami užrašant juos, o vėliau perrašant Microsoft Word formatu. Interviu trukmė – nuo pusvalandžio iki 40 min. Siekiant išsaugoti tiriamųjų konfidencialumą, vardai užkoduoti į A1, A2...B1...C1...C10.

Informacijos supratimas tirtas, *modeliuojant 3 situacijas*, kai analogiško sudėtingumo tekstas respondentams pateikiamas lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei raštu. Tiriamiesiems buvo duotos 3 užduotys:

- Stebėti vaizdo įrašą, kuriame lietuvių gestų kalba pateikiamas išverstas žurnalo „Akiratis“ straipsnis bei atsakyti į penkis klausimus, kurie taip pat užduodami lietuvių gestų kalba. Tekstai gestais pateikiami vaizdajuostėje.
- Stebėti vaizdo įrašą, kuriame kalkiniu gestų kalbos variantu pateikiamas išverstas žurnalo „Akiratis“ straipsnis bei atsakyti į penkis klausimus, kurie

taip pat užduodami kalkiniu gestų kalbos variantu. Tekstai kalkiniu gestų kalbos variantu pateikiami vaizdajuostėje.

- Savarankiškai perskaityti žurnalo „Akiratis“ straipsnį bei atsakyti į penkis klausimus taip pat pateiktus raštu.

Straipsniai buvo parinkti iš žurnalo „Akiratis“. Atsižvelgiama į tai, kad straipsniai būtų panašūs. Tekstai pateikiami 2 priede. Visi trys tekstai yra panašaus sudėtingumo bei suvienodinti pagal prasminių vienetų skaičių. Siekiant užtikrinti duomenų patikimumą, kiekvienas tekstas pateikiamas trimis variantais: lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstu, pateikiamu skaitymui (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Respondentams pateikiamų tekstų eilės tvarka

<i>Respondentai</i>	<i>Tekstas, išverstas į lietuvių gestų kalba</i>	<i>Tekstas, išverstas kalkiniu gestų kalbos variantu</i>	<i>Tekstas, pateiktas raštu</i>
1 gr.	Tarptautinės stovyklos „Mokomės vieni iš kitų“ akimirkos	Originaliai paminėta tarptautinė kurčiųjų diena	Baltijos šalių jaunimas mokėsi ir pramogavo Lietuvoje
2 gr.	Originaliai paminėta tarptautinė kurčiųjų diena	Baltijos šalių jaunimas mokėsi ir pramogavo Lietuvoje	Tarptautinės stovyklos „Mokomės vieni iš kitų“ akimirkos
3 gr.	Baltijos šalių jaunimas mokėsi ir pramogavo Lietuvoje	Tarptautinės stovyklos „Mokomės vieni iš kitų“ akimirkos	Originaliai paminėta tarptautinė kurčiųjų diena

Respondentai atsitiktine tvarka buvo suskirstyti į tris grupes, kuriose buvo po dešimt asmenų. Norint gauti kuo tikslesnius, šio tyrimo duomenis visoms trimis grupėms pateikiami tekstai nesikartojo, o keitėsi. Lentelėje (žr. 2 lentelę) matyti respondentų atsitiktinis pasiskirstymas į grupes bei kiekvieno asmens amžius tyrimo metu. Tyrime dalyvavo trisdešimt respondentų (iš jų penkiolika suaugusiųjų bei penkiolika respondentų iki 18 metų) sulaukę 13-74 metų.

Respondentų sąrašas

<i>Respondentai</i>	<i>Respondento amžius ir/ar klasė</i>	<i>Respondentai</i>	<i>Respondento amžius ir/ar klasė</i>	<i>Respondentai</i>	<i>Respondento amžius ir/ar klasė</i>
A1	36 m.	B1	16 m. (8 kl.)	C1	15 m. (8 kl.)
A2	24 m.	B2	13 m. (6 kl.)	C2	23 m.
A3	73 m.	B3	16 m. (8 kl.)	C3	25 m.
A4	40 m.	B4	16 m. (8 kl.)	C4	16 m. (8 kl.)
A5	23 m.	B5	12 m. (6 kl.)	C5	25 m.
A6	21 m.	B6	17 m. (10 kl.)	C6	14 m. (7 kl.)
A7	38 m.	B7	16 m. (8 kl.)	C7	40 m.
A8	36 m.	B8	17 m. (6 kl.)	C8	28 m.
A9	26 m.	B9	17 m. (8 kl.)	C9	13 m. (5kl.)
A10	32 m.	B10	17 m. (8 kl.)	C10	13 m. (7kl.)

Pateiktas užduotis respondentai atlikdavo įvairiai: nuo 1 val. iki 3 val. Visi respondentų atsakymai fiksuojami juos filmuojant. Gauti rezultatai iš lietuvių gestų kalbos verčiami į lietuvių kalbą, grupuojami ir aprašomi. Rezultatai nagrinėjami lyginamosios analizės metodu.

Tyrimas buvo atliktas 2012 m. balandžio - gegužės mėnesiais.

2.2. Kurčiųjų informacijos supratimą lemiantys veiksniai

Tyrimo dalyvavusių asmenų anamnezės duomenimis buvo remiamasi siekiant geriau suprasti asmenų, turinčių klausos sutrikimą, informacijos supratimo galimybių skirtumus. Tyrimui panaudotas interviu metodas, kurio metu respondentai atsakinėjo gimtąja lietuvių gestų kalba, nedalyvaujant tarpininkams.

Tyrimo iš viso buvo apklausta trisdešimt asmenų, turinčių klausos sutrikimą (iš jų penkiolika suaugusiųjų bei penkiolika respondentų iki 18 metų). Visi respondentai išsilavinimą įgijo arba mokosi kurčiųjų ugdymo įstaigose: Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, Vilniaus kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų reabilitaciniame profesinio mokymo centre, Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, Šiaulių sutrikusios klausos vaikų ugdymo centre, Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, Telšių kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje. Keli tyrimo dalyviai žinias gilino Kauno Tado Ivanausko vidurinėje

mokykloje, Radviliškio profesinio rengimo centre bei Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykloje.

Į pirmąjį klausimą „*Kokioje mokykloje mokėtės, kiek klasių baigėte?*“ buvo gana įvairių atsakymų. Visi apklaustieji pagrindinį išsilavinimą įgijo kurčiųjų ugdymo įstaigose. Vienas respondentas įvardijo, kad baigęs mokyklą taip pat mokėsi ir girdinčiųjų ugdymo įstaigose: „*7 klases baigiau Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, tada metus mokiausi Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje, po jos 2 metus mokiausi Vilniaus amatų mokykloje siuvėjos specialybę, taip pat 3 metus Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centre, tada 1,5 Vilniaus amatų mokykloje mokiausi dirbti kompiuteriu, o taip pat 6 mėnesius Šiaulių darbo rinkos mokymo centre.*“ (A10). Dalis respondentų mokėsi net keliose mokymo įstaigose: dešimt iš trisdešimties apklaustųjų (visi respondentai iš suaugusiųjų grupės) mokėsi bent dvejose skirtingose ugdymo įstaigose: „*Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų mokykloje baigiau 4 klases, Telšių kurčiųjų pagrindinėje mokykloje baigiau 7 klases, o Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre – 12 klasių.*“ (A7); „*Telšių kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje baigiau 5 klases, dar dvejus metus mokiausi Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, o po to dar trejus metus – Vilniaus kurčiųjų amatų mokykloje.*“ (A8). Kiti dvidešimt apklaustųjų (iš jų penki suaugusieji bei penkiolika respondentų iki 18 metų) baigė ar dar tebesimoko toje pačioje ugdymo įstaigoje: „*Mokiausi Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, ten baigiau 11 klasių.*“ (A1); „*Mokiausi Telšių kurčiųjų pagrindinėje mokykloje, kur baigiau 8 klases.*“ (A4); „*Mokausi Šiaulių kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre, 5 klasėje. Dabar man 12 metų.*“ (B5); „*Dabar mokausi 5 klasėje, man 13 metų.*“ (C9). Du iš apklaustųjų mokosi 5-oje klasėje, du – 6-oje, trys – 7-oje klasėje, septyni – 8-oje klasėje, vienas apklaustasis – 10 klasėje. Iš suaugusiųjų du respondentai buvo baigę 8 klases, vienas – 10 klasių, vienas – 11 klasių, septyni įgiję vidurinį išsilavinimą, vienas – vidurinį išsilavinimą kartu su profesija, du – baigę 12 klasių ir vėliau įgiję profesiją bei dar vienas respondentas, neturintis vidurinio išsilavinimo, tačiau įgijęs tris specialybes skirtingose mokymo įstaigose. Nei vienas iš apklaustųjų neturi aukštojo išsilavinimo.

Į klausimą „*Ar rašote ir skaitote lietuviškai?*“ penki respondentai (iš jų trys suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) atsakė teigiamai: „*Taip, galiu skaityti ir rašyti lietuviškai.*“ (A2); „*Taip.*“ (A10) „*Gerai.*“ (B2). Pusė apklaustųjų, t.y. penkiolika respondentų (iš jų šeši suaugusieji bei devyni respondentai iki 18 metų), įvardijo, kad skaityti ir rašyti geba vidutiniškai: „*Vidutiniškai, darau daug klaidų.*“ (A9); „*Taip, vidutiniškai.*“ (B1); „*Vidutiniškai.*“ (C6) ; „*Vidutiniškai.*“ (C8). Devyni respondentai teigė mokantys truputį/silpnai skaityti ir rašyti, patikslindami, kad gali suprasti tik pavienius žodžius (iš jų penki suaugusieji bei keturi respondentai iki 18 metų): „*Taip, truputį skaitau ir rašau lietuviškai, bet suprantu tik*

paprastus žodžius.“ (A3); *„Taip, galiu skaityti ir rašyti lietuviškai, bet gramatika man sunku, o skaitant tekstą sunku suprasti jo esmę.*“ (A5); *„Sunkiai“* (B6); *„Truputį.*“ (C10). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) įvardijo, jog negeba skaityti ir rašyti lietuviškai, nes, jo nuomone, lietuvių kalboje daug sunkių ir nesuprantamų žodžių: *„Ne, nelabai suprantu lietuviškai, nes daugelis žodžių man nežinomi.*“ (A4).

Apibendrinant interviu antrojo klausimo *„Ar rašote ir skaitote lietuviškai?“* atsakymus, matyti, kad dauguma respondentų turi sunkumų, suprasdami lietuvių kalbą. Tik penki respondentai teigė gebantys skaityti ir rašyti lietuviškai. Pusė respondentų teigė mokantys skaityti ir rašyti vidutiniškai. Kiti devyni respondentai teigė gebantys truputį/silpnai skaityti ir rašyti lietuviškai, patikslindami, kad gali suprasti tik paprastus žodžius, susiduria su gramatikos sunkumais, rašydami ar skaitydami, negeba suprasti teksto visumos. Vienas respondentas įvardijo negebantis skaityti ir rašyti lietuviškai.

Į trečiąjį klausimą *„Ar mokate skaityti iš lūpų?“* vienas respondentas (respondentas iš suaugusiųjų grupės) atsakė teigiamai: *„Taip, iš lūpų suprantu gana gerai.*“ (A7). Du respondentai (abu respondentai iki 18 metų) įvardijo, jog geba iš lūpų skaityti vidutiniškai: *„Vidutiniškai.*“ (B7); *„Vidutiniškai.* (B9). Dvidešimt respondentų (iš jų dvylika suaugusiųjų bei aštuoni respondentai iki 18 metų) teigė iš dalies mokantys skaityti iš lūpų. Jie teigė, kad geriausiai iš lūpų supranta savo šeimos narius ar artimus žmones, o taip pat įvardijo galintys suprasti tik tuos, kurie geba aiškiai artikuliuoti tariamus žodžius: *„Iš lūpų suprantu ne viską ir ne kiekvieną žmogų. Jei tai man gerai pažįstamas žmogus ir esu prie jo pripratusi, suprasti jį iš lūpų man lengviau. Be to, kai kurie žmonės labai neaiškiai artikuliuoja.*“ (A1); *„Suprantu tik tada, jei žmogus aiškiai ir lėtai artikuliuoja.*“ (A4); *„Ilgo sakinio negaliu suprasti. Jei pasako po 2 – 4 žodžius, tada suprantu. Taip pat svarbu, kokių tempu žmogus kalba.*“ (A5); *„Kol mokiausi Šiauliuose, iš lūpų skaityti mokėjau geriau, nes mokykloje versdavo daugiau kalbėti, o gestų mokėjome minimaliai. Šeimos narius iš lūpų suprantu gerai, tačiau svetimus žmones sunkiai.*“ (C3). Trys respondentai (iš jų vienas suaugęs bei du respondentai iki 18 metų) teigė, jog iš lūpų jiems suprasti sunku: *„Iš lūpų suprasti man sunku.*“ (A2); *„Sunkiai.*“ (B3); *„Sunkiai.*“ (B4). Keturi respondentai (iš jų vienas suaugęs bei keturi respondentai iki 18 metų) įvardijo nemokantys skaityti iš lūpų: *„Ne, nesuprantu.*“ (A8); *„Ne.*“ (B1); *„Ne.*“ (B6); *„Ne.*“ (B8).

Respondentų atsakymai leidžia daryti išvadą, kad dauguma kurčiųjų nepakankamai moka skaityti iš lūpų. Du respondentai įvardijo suprantą iš lūpų vidutiniškai. Dvidešimt apklaustųjų teigė iš dalies mokantys skaityti iš lūpų, kaip priežastį nurodydami, jog geriausiai iš lūpų supranta savo šeimos narius ar artimus žmones, prie kurių yra pripratę. Taip pat įvardijo, jog gali suprasti tik tuos, kurie geba aiškiai artikuliuoti tariamus žodžius. Trys respondentai teigė, jog iš lūpų jiems suprasti sunku, o keturi respondentai teigė nemokantys skaityti iš lūpų.

Į ketvirtąjį klausimą „*Ar bendraujate gestais? Kur ir kaip išmokote gestų kalbos?*“ net dvidešimt vienas respondentas atsakė teigiamai (iš jų vienuolika suaugusiųjų bei dešimt respondentų iki 18 metų). Šie respondentai teigė gestų kalbos išmokę, kai pradėjo lankyti mokyklą. Vienas respondentas teigė išmokęs gestų kalbos, būdamas 5 – 6-erių metų. Dar vienas respondentas teigė gestų kalbą išmokęs apie 6 – 7-erių metų. Penki apklaustieji pasakojo gestų kalbos išmokę 6-erių metų (iš jų trys suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų), dar šeši respondentai (iš jų trys suaugusieji bei trys respondentai iki 18 metų) teigė gestų kalbos išmokę būdami 7-erių metų. Du respondentai įvardijo išmokę gestų kalbos 7-8-erių metų (iš jų vienas suaugęs bei vienas respondentas iki 18 metų). Vienas iš šių respondentų įvardijo suprantąs tik „senoviškus“ gestus: „*Taip, bendrauju gestų kalba, tačiau suprantu tik „senoviškus“ gestus. „Naujų“ gestų aš nesuprantu. Gestų kalbą išmokau mokykloje 7-8 metų*“ (A8). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė gestų kalbos išmokęs 8-erių metų. Dar du respondentai lietuvių gestų kalbos išmoko gana vėlai: vienas iš jų, (iš suaugusiųjų grupės) būdamas 12 metų, o kitas (taip pat iš suaugusiųjų grupės) tik 13 metų. Likę trys respondentai neįvardijo amžiaus, kada išmoko gestų kalbos. Visą šią apklaustųjų grupę vienija tai, jog visi jie lietuvių gestų kalbos išmoko ne šeimoje, o mokykloje: „*Taip, bendrauju gestų kalba, jos išmokau mokykloje, būdamas 12 metų.*“ (A7); „*Taip, bendrauju gestų kalba. Iš pradžių mane mokė mokytojai.*“ (B4); „*Taip. Pramokau Šiauliuose, po to pradėjau mokytis Vilniuje ir išmokau tikrąją gestų kalbą. Šiauliuose mokėjau mažai gestų ir jie buvo „senoviški“.*“ (C5); „*Taip, bendrauju gestų kalba. Gestų kalbos pramokau 7 metukų, pradėjusi lankyti mokyklą, o 14 metų jau mokėjau laisvai bendrauti gestų kalba.*“ (C8). Tik keturi respondentai iš trisdešimties teigė gestų kalbos išmokę savo šeimoje iš kurčiųjų tėvų: „*Taip, bendrauju gestais. Gestų kalbos išmokau iš tėvų, nes jie taip pat kurtieji. Tiksliai nežinau, bet man atrodo, kad nuo 3 metukų jau ėmiau naudoti gestų kalbą.*“ (A5); „*Taip, bendrauju gestų kalba maždaug nuo 2-3 metų, nes mano šeimoje visi kurtieji.*“ (A9); „*Taip, gestais pradėjau bendrauti nuo pat mažumės, nes mano tėvai yra kurtieji.*“ (C1); „*Taip, bendrauju gestų kalba nuo pat mažens, nes mano tėvai taip pat kurtieji.*“ (C4). Penki respondentai teigė, kad gestų kalbos išmoko, lankydami kurčiųjų darželį: „*Taip, bendrauju gestų kalba. Gestų kalbą išmokau Vilniuje darželyje, būdama 4-5 metų*“ (A6); „*Taip, bendrauju gestų kalba. Ją išmokau darželyje.*“ (B6); „*Taip. Gestų kalbos pramokau darželyje.*“ (C7); „*4-5 metų darželyje.*“ (C10).

Apibendrinant atsakymus, matyti, kad dauguma apklaustųjų gestų kalbos išmoko, tik pradėję lankyti mokyklą. Penki iš trisdešimties respondentų pradėjo vartoti gestus darželyje ir tik keturi iš respondentų gestų kalbos išmoko savo šeimose iš kurčiųjų tėvų.

Interviu metu, stebint šių asmenų bendravimą gestų kalba, buvo galima pastebėti, jog kurčiųjų šeimose augančių vaikų ar kurčiųjų šeimose augusių asmenų gestų kalba buvo kur

kas turtingesnė negu tų, kurie gestų kalbos išmoko mokykloje ar darželyje. Šie asmenys greičiau suprasdavo interviu metu užduotus klausimus, o ypač tuo pasižymėjo vaikai. Vaikai, augantys girdinčiųjų šeimose, dažnai prašydavo pakartoti klausimą arba kalbėti gestų kalba lėčiau.

Atsižvelgiant į interviu apklausos duomenis bei pastebėjimus „gyvo“ interviu metu, matyti, jog gestų kalbos mokėjimo lygį gali lemti asmenų socialinė-kalbinė aplinka.

Į penktąjį klausimą „*Ar bendraujate kalkiniu gestų kalbos variantu? (turima galvoje kalkine gestų kalba)*“ du respondentai teigė gebą bendrauti kalkiniu gestų kalbos variantu (iš jų vienas suaugęs bei vienas respondentas iki 18 metų): „*Taip.*“ (A3); „*Taip.*“ (B9). Du respondentai teigė kartais bendraujantys šiuo gestų kalbos variantu (iš jų vienas suaugusysis bei vienas respondentas iki 18 metų): „*Taip, kartais.*“ (A7); „*Kartais.*“ (B2). Keturi respondentai iš trisdešimties teigė retai bendraujantys kalkine gestų kalba (iš jų visi suaugusieji): „*Retai.*“ (A2); „*Retai.*“ (A5); „*Taip, bet retai.*“ (A6); „*Retai.*“ (C5). Vienas respondentas atsakė, jog kalkiniu gestų kalbos variantu bendrauja sunkiai (respondentas iki 18 metų): „*Sunkiai.*“ (B6). Šešiolika respondentų atsakė neigiamai (iš jų dešimt suaugusiųjų bei šeši respondentai iki 18 metų): „*Ne.*“ (A9); „*Niekada.*“ (B8); „*Ne.*“ (C1). Penki respondentai teigė nesuprantantys, kuo skiriasi bendrauti lietuvių gestų kalba bei kalkiniu gestų kalbos variantu (visi respondentai iki 18 metų): „*Nežinau, nesuprantu, kuo tai skiriasi.*“ (B5); „*Nežinau, kas tai.*“ (B10); „*Neskiriu ir nesuprantu, kas yra tikroji gestų kalba ir kas yra gestai ir kalba.*“ (C10).

Iš respondentų atsakymų matyti, jog bendravimas kalkiniu gestų kalbos variantu tėra pagalbinė bendravimo priemonė tam tikrose situacijose, o daugeliui kurčiųjų – net nesuprantamas bendravimo variantas. Daugiau nei pusė respondentų teigė nebendraujantys kalkiniu gestų kalbos variantu arba bendraujantys retai/kartais. Tik du respondentai teigė gebantys bendrauti kalkiniu gestų kalbos variantu, o net penki respondentai pasakojo išvis nesuprantą skirtumą tarp gestų kalbos bei kalkinės gestų kalbos.

Į šeštąjį klausimą „*Kada ir su kuo bendraujate tik gestais?*“ dešimt respondentų (iš jų aštuoni suaugusieji bei du asmenys iki 18 metų) atsakė, kad gestų kalba bendrauja savo šeimose bei su pažįstamais kurčiaisiais asmenimis: „*Su kurčiaisiais ir su vyru.*“ (A3); „*Su mama, tėte, kurčiais draugais, seneliais.*“ (A9); „*Su vyru, vaiku bei kurčiaisiais draugais.*“ (A10); „*Gestais bendrauju su savo draugais bei savo šeima.*“ (C6). Penkiolika respondentų (iš jų du suaugusieji bei trylika asmenų iki 18 metų) atsakė, jog gestų kalba bendrauja ribotoje aplinkoje, t.y. tik mokykloje arba tik su pažįstamais kurčiaisiais asmenimis: „*Gestais bendrauju su savo draugais, kurie taip pat yra kurtieji.*“ (A2); „*Su kurčiais draugais mokykloje.*“ (B3); „*Gestais bendrauju su draugais.*“ (C2). Du respondentai (abu suaugusieji) teigė gestais bendraujantys su kurčiaisiais draugais bei su girdinčiaisiais šeimos nariais, mokančiais gestų kalbą: „*Su kurčiaisiais draugais bei su sese, kuri moka gestų kalbą.*“ (A6); „*Su kurčiaisiais*

draugais bei girdinčiais: sūnumi, teta, močiute.“ (A8). Dar trys respondentai (visi suaugusieji) pasakojo, jog gestų kalba bendrauja ne tik su kurčiaisiais draugais, bet ir su vienu iš šeimos narių, kuris taip pat yra kurčias: „*Gestais bendrauju su savo draugais ir su kurčia sese.*“ (B7); „*Gestais bendrauju su savo draugais ir savo kurčiu pusbroliu.*“ (C3); „*Gestais bendrauju su savo draugais ir savo kurčiu broliu.*“ (C8).

Iš respondentų atsakymų matyti, jog daugumos kurčiųjų bendravimas gestais artimiausioje aplinkoje, t.y. šeimoje, dažnai yra ribotas (jei kiti šeimos nariai taip pat nėra kurtieji). Dauguma kurčiųjų turi galimybę bendrauti tik su asmenimis, taip pat turinčiais klausos sutrikimą, bet dažniausiai ne jų šeimos nariais. Dešimt respondentų (iš jų aštuoni suaugusieji bei du asmenys iki 18 metų) turi galimybę bendrauti gestų kalba savo artimiausioje aplinkoje, t.y. šeimoje. Šeši iš šių apklaustųjų sukūrę šeimas su asmenimis, taip pat turinčiais klausos sutrikimą, o likę keturi augo ar auga su tėvais, kurių gimtoji kalba yra lietuvių gestų kalba. Tik du respondentai teigė turį galimybę bendrauti gestų kalba ne tik su kurčiaisiais draugais, bet ir su savo girdinčiaisiais šeimos nariais, mokančiais lietuvių gestų kalbą. Kiti trys respondentai pasakojo galį bendrauti ir su savo kurčiaisiais giminaičiais. Kiti penkiolika respondentų teigė turintys galimybę bendrauti gestų kalba tik mokyklos aplinkoje, o jau baigę mokyklas – tik su savo kurčiaisiais draugais.

Į septintąjį klausimą „*Kada ir su kuo bendraujate kalkiniu gestų kalbos variantu?*“ penki respondentai (iš jų vienas suaugęs bei keturi respondentai iki 18 metų) teigė šiuo gestų kalbos variantu bendraujantys namuose: „*Su dukrom ir anūkais.*“ (A3); „*Su šeima.*“ (B4); „*Su mama.*“ (B6); „*Namuose.*“ (B8). Kitas respondentas (asmuo iš suaugusiųjų grupės) teigė kalkiniu gestų kalbos variantu bendraujantis ne tik su šeima bet ir su girdinčiaisiais draugais: „*Su šeima, giminaičiais ar girdinčiais draugais.*“ (A6). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė šiuo gestų kalbos variantu bendraujantis su neprigirdinčiaisiais bei kartais su savo šeima: „*Kalke bendrauju nebent su neprigirdinčiaisiais ir kartais su šeima.*“ (A2). Du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) pasakojo kalkine gestų kalba bendraujantys su girdinčiaisiais. „*Su girdinčiaisiais, bet tik kartais.*“ (A7); „*Su girdinčiaisiais.*“ (C5). Dar vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) kalkiniu gestų kalbos variantu teigė bendraujantis su gestų kalbos vertėjomis. „*Su vertėjom.*“ (A5). Kitas respondentas (asmuo iki 18 metų) šiuo gestų kalbos variantu bendraujantis mokykloje: „*Su mokytojais ir neprigirdinčiaisiais.*“ (C6). Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) teigė taip bendraujantis retai: „*Retai.*“ (C9). Trylika respondentų (iš jų devyni suaugusieji bei keturi asmenys iki 18 metų) atsakė niekada nebendraujantys kalkiniu gestų kalbos variantu: „*Niekada taip nebendrauju.*“ (A4); „*Visada bendrauju gestais.*“ (B7); „*Niekada.*“ (C4). Keturi respondentai (visi iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo, nes nesuprato skirtumo tarp gestų kalbos bei kalkinės gestų kalbos:

„Nežinau.“ (B1); „Negaliu atsakyti.“ (B3); „Neskiriu ir nesuprantu, kas yra tikroji gestų kalba ir kas yra gestai ir kalba.“ (C10).

Apibendrinant atsakymus, matyti, kad trylika respondentų nebendraudžia kalkiniu gestų kalbos variantu. Kiti trylika respondentų šiuo gestų kalbos variantu bendraudžia tik tam tikrose situacijose: šeimoje, su neprigirdinčiais ar girdinčiais draugais, su vertėjomis ar mokyklos aplinkoje. Keturi respondentai į šį klausimą atsakyti negalėjo, nes nesuprato skirtumo tarp gestų kalbos bei kalkinio gestų kalbos varianto. Tie kurtieji, kurie geba bendrauti kalkine gestų kalba, šį bendravimo modelį naudoja tik kaip antrinę bendravimo priemonę ir tik tam tikrose situacijose. Maždaug pusė, respondentų kalkiniu gestų kalbos variantu nebendraudžia niekada.

Į aštuntąjį klausimą „Ar žiūrite TV žinias su vertimu į gestų kalbą?“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė, jog TV žinias su vertimu į gestų kalbą žiūri dažnai: „Dažnai.“ (B8). Keturi respondentai (iš jų vienas suaugęs ir trys asmenys iki 18 metų) teigė kartais žiūrintys TV žinias su vertimu į gestų kalbą: „Taip, kartais žiūriu.“ (A3); „Kartais.“ (B5); „Kartais.“ (B7). Trylika respondentų (iš jų keturi suaugę bei devyni respondentai iki 18 metų) atsakė, jog TV žinias su vertimu į gestų kalbą žiūri retai: „Retai.“ (B2); „Retai.“ (C9); „Retai.“ (C10). Dar vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė žiūrintis šias žinias kartą per metus: „Per metus gal vieną kartą.“ (A5). Vienuolika respondentų (iš jų devyni suaugusieji bei du asmenys iki 18 metų) atsakė šių žinių nežiūrintys: „Nežiūriu, nesuprantu gestų.“ (A4); „Ne.“ (B4); „Esu mačiusi, bet šiaip nežiūriu.“ (C6); „Nežiūriu.“ (C7).

Iš interviu metu surinktų duomenų matyti, kad žinias su vertimu į gestų kalbą kurtieji žiūri retai. Apibendrinant atsakymus, matyti, jog tik vienas apklaustasis teigė TV žinias su vertimu į gestų kalbą žiūrintis dažnai. Keturi respondentai žinias žiūri kartais. Trylika respondentų atsakė, kad žinias žiūri retai, vienas respondentas atsakė žiūrintis šias TV žinias tik vieną kartą per metus. Vienuolika respondentų atsakė nežiūrintys TV žinių su vertimu į gestų kalbą.

Į devintąjį klausimą „Ar suprantate visą informaciją, pateiktą TV žinių metu su vertimu į gestų kalbą?“ vienuolika respondentų (iš jų septyni suaugusieji bei keturi respondentai iki 18 metų) teigė suprantą tik dalį žinių metu pateikiamos informacijos dėl įvairių priežasčių: „<...> sunku įžiūrėti vertėją, o taip pat negaliu suprasti verčiamo sakinio esmės, suprantu tik pavienius gestus (A2); <...> žiūrint kokia tema yra kalbama ir kokia vertėja verčia bei kokius gestus vartoja (turima galvoje „senus“ ar „naujus“ gestus) (A6); <...> nes tenka žiūrėti tai į vertėją, tai į vedėją (C5); <...> Suprantu tik pavienius gestus, nes verčiant vartojama daug „senų“ gestų.“ (C8). Devyniolika respondentų (iš jų aštuoni suaugusieji bei vienuolika asmenų iki 18 metų) atsakė nesuprantantys pateikiamos informacijos dėl įvairių priežasčių: nesupranta vertimo, nesupranta esmės arba nurodo, jog vertimo greitis yra per didelis: „Nesuprantu vertimo,

todėl nežiūriu.“ (A1); „*Nesuprantu beveik nieko.*“ (A7); „*Nesuprantu vertimo, nes verčiama per greitai.*“ (B5); „*Nesuprantu, nes ten verčiama „kalke“, o ne gestų kalba.*“ (C6).

Apibendrinant atsakymus, matyti, kad respondentai daugiausia nurodo, jog žiūrėdami TV žinias, gali suprasti tik pavienius gestus, bet ne informacijos turinį. Daugiau nei pusė, t. y. net devyniolika, respondentų atsakė nesuprantantys pateikiamos informacijos TV žinių metu, vienuolika respondentų teigė suprantą tik dalį informacijos.

Į dešimtąjį klausimą „*Kokią informaciją, pateiktą TV žinių metu Jums suprasti sunkiausia? Kodėl?*“ du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) atsakė suprantantys tik pavienius gestus: „*Suprantu tik kai kuriuos gestus.*“ (A8); „*Suprantu tik pavienius gestus.*“ (A9). Kiti du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) atsakė, jog jiems tiesiog sunku suprasti esmę: „*Negalėčiau išskirti, kas sunkiausia. Nesuprantu verčiamo turinio ir tiek.*“ (A1) „*Negaliu suprasti esmės.*“ (A10). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) nurodė, jog negali suprasti vertimo, pateikto kalkiniu gestų kalbos variantu: „*Suprasti sunku viską, negalėčiau išskirti vieno dalyko, nes tiesiog nesuprantu pažodinio vertimo, kai verčiama ne į gestų kalbą.*“ (A2). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė, jog jam sunkiausia suprasti senus gestus: „*Temos įvardyti negaliu. Sunkiausia suprasti „senus“ gestus, nes aš jų nemoku.*“ (A6). Kitam respondentui (iš suaugusiųjų grupės) sunkiausia suprasti smulkmenas: „*Sunkiausia suprasti įvairias smulkmenas, sunku tiksliai įvardyti.*“ (A7). Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) nurodė, jog jiems sunkiausia suprasti naujienas: „*Sunkiausia suprasti naujienas.*“ (B9); „*Sunku suprasti naujienas.*“ (B10). Trys asmenys (visi iš suaugusiųjų grupės) nurodė, jog jiems sunkiausia suprasti temas apie verslą, politiką ar pan.: „*Sunkiausia suprasti apie ekonomiką, verslą ir politiką, nes tiesiog šios temos man sunkiau suprantamos.*“ (C2); „*Sunkiausia suprasti apie politiką ir verslą.*“ (C3); „*Apie verslą.*“ (C5). Kiti trys respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) nurodo, jog vartoja kitokius gestus ir ne visus vertėjus geba vienodai suprasti: „*Man sunku suprasti kai kuriuos gestus, nes aš vartuju kitokius gestus. Taip pat sunkiau suprantu vienos vertėjos verčiamą informaciją.*“ (A3); „*Truputį suprantu tik tada, kai verčia vyras vertėjas. Kitų vertėjų nesuprantu.*“ (A4); „*Man sunkiausia suprasti, kai verčia moterys vertėjos, nes jų gestai „kieti“ ir neaiškūs.*“ (C7). Pusė, t. y. net penkiolika, respondentų (iš jų du suaugusieji bei trylika respondentų iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Negaliu išskirti, nes man viską vienodai sunku suprasti.*“ (A5); „*Negalėčiau išskirti, kas sunkiausia. Viskas vienodai sunku.*“ (B3); „*Negaliu įvardyti. Viskas vienodai sunku.*“ (C1) ; „*Negaliu įvardyti.*“ (C6).

Apibendrinant atsakymus, matyti, jog pusė respondentų į šį klausimą atsakyti negalėjo, nes jiems buvo per sunku išskirti vieną ar keletą temų, kurias suprasti būtų sunkiau negu kitas. Likę respondentai nurodė įvairias priežastis: sunku suprasti teksto visumą, negali

suprasti vertimo kalkiniu gestų kalbos variantu, vartoja kitokius gestus ir ne visus vertėjus geba vienodai suprasti, nesupranta „senų“ gestų, supranta tik pavienius gestus, sunkiai supranta naujienas.

Į vienuoliktą klausimą „Kokią informaciją, pateiktą TV žinių metu Jums suprasti lengviausia? Kodėl?“ devyni respondentai (iš jų septyni suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) atsakė suprantantys tik pavienius gestus: „Suprantu tik pavienius gestus, nes kaip jau minėjau, žinios verčiamos ne gestų kalba.“ (A2); „Suprantu tik pavienius gestus, nepriklausomai nuo temos.“ (A8); „Suprantu tik pavienius gestus.“ (A10); „Negaliu atsakyti, nes suprantu tik pavienius gestus.“ (B2). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė, kad jam lengviausia suprasti naujus gestus: „Temos įvardyti negaliu, bet lengviausia suprasti naujus gestus.“ (A6). Dar vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė, jog jam lengviausia suprasti, kai kalbama apie orus: „Priklauso nuo situacijos, bet lengviausia man suprasti, kai kalba apie orus, nes suprantu beveik visus gestus.“ (A3). Du respondentai (vienas suaugęs bei vienas respondentas iki 18 metų) teigė, jog jiems lengviausia suprasti pateikiamą informaciją apie sportą, nes juo domisi: „Sportą.“ (B9); „Lengviausia suprasti informaciją apie sportą, nes juo domiuosi.“ (C3). Dar du respondentai (vienas suaugęs bei vienas respondentas iki 18 metų) pasakojo, kad jiems lengviausia suprasti orus bei sportą: „Orus ir sportą.“ (B10); „Lengviausia suprasti sportą ir orus.“ (B10). Kitas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė panašiai. Šiam respondentui lengviausia suprasti kriminalus ir sportą: „Kriminalus ir sportą.“ (C5). Dar vienas respondentas pasakojo, jog jam lengviausia suprasti informaciją tada, kai verčia vienas vertėjas, kurio gestus respondentas geba suprasti: „Man lengviausia suprasti, kai verčia vyras vertėjas, nes jo gestai aiškūs ir plastiški.“ (C7). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė, jog paprašo artimųjų išversti matytą informaciją: „Negaliu įvardyti, nes nesuprantu labai daug. Dažniausiai paprašau artimųjų, kad papasakotų, kas šnekama.“ (A4). Dvylika respondentų (iš jų vienas suaugęs bei vienuolika respondentų iki 18 metų) į klausimą atsakyti negalėjo: „Negaliu išskirti, viskas vienodai sunku.“ (B3); „Negalėčiau įvardyti, nes viską vienodai sunku suprasti.“ (B6); „Negaliu įvardyti.“ (C4).

Apibendrinant atsakymus, matyti, jog devyni respondentai teigė suprantantys tik pavienius gestus. Beveik pusė, t. y. net dvylika, respondentų į klausimą atsakyti negalėjo.

Taigi, asmenys, turintys klausos sutrikimą, žiūrėdami TV žinias su vertimu į gestų kalbą, geba suprasti tik mažą dalį informacijos, pateikiamos žinių metu.

Į klausimą „Kaip įvertintumėte, kokią TV žinių informacijos dalį galite suprasti?“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė, jog nesupranta nieko. Du respondentai (iš suaugusiųjų grupės) supranta 3-5 % informacijos. Penki respondentai (iš jų trys suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) teigė suprantą 10 % pateikiamos informacijos gestų kalba. Septyni

respondentai (iš jų keturi suaugusieji bei trys asmenys iki 18 metų) teigė suprantą 20 % pateikiamos informacijos. Dar keturi respondentai (iš jų trys suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) pasakojo suprantą apie 30 % informacijos. Du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) teigė suprantą apie pusę pateikiamos informacijos. Vienas respondentas (respondentas iki 18 metų) teigė suprantą apie 70-80 % informacijos. Trys respondentai (iš jų du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) teigė suprantą net 80 % TV žinių metu pateikiamos informacijos gestų kalba. Penki respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo, nes nesuprato, kaip galima save vertinti, naudojant procentus.

Taigi, didžioji dauguma apklaustųjų negali suprasti net pusės informacijos, pateikiamos per TV žinias su vertimu į gestų kalbą. Tik keturi respondentai teigė suprantą daugiau negu pusę pateikiamos informacijos.

Į trylikąjį klausimą „*Ką siūlytė daryti, kad informaciją, pateiktą TV žinių metu, Jūs gerai suprastumėte?*“ trys respondentai (iš jų du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė, jog reikėtų, kad žinias trumpai išverstų asmuo, kuris yra kurčias: „*5-10 min. žinias galėtų vesti pats kurčiasis, kuris trumpai papasakotų svarbiausius įvykius.*“ (A1) „*Žinias galėtų trumpai išversti kurčiasis.*“ (C3); „*Informaciją trumpai galėtų pateikti kurčiasis žinių vedėjas.*“ (C6). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė, jog vertėjas televizoriaus ekrane turėtų būti geriau matomas: „*Žinių metu vertėja turėtų būti geriau matoma.*“ (C2). Kitas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė, jog jam reikalingi titrai: „*Žinių metu galėtų būti rodomi titrai.*“ (C5). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė norintis, jog informacija būtų verčiama „senais“ gestais: „*Aš siūlyčiau vartoti „senus“ gestus.*“ (A3). Kiti trys respondentai (iš jų du suaugę bei vienas asmuo iki 18 metų) pasiūlė visiškai priešingai – versti „naujais“ gestais: „*Aš siūlyčiau versti „naujais“ gestais.*“ (A6); „*Siūlyčiau versti „naujais“ gestais.*“ (B2); „*Verčiant galėtų būti vartojami nauji gestai.*“ (C7). Dar vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė norintis, kad būtų vartojami vidutinio amžiaus žmonių vartojami gestai: „*Aš siūlau naudoti ne „modernius“ ir ne „senoviškus“ gestus, o gestus, kuriuos vartoja vidutinio amžiaus žmonės.*“ (A8). Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) pasiūlė informaciją TV žinių metu versti lėčiau: „*Siūlyčiau versti lėčiau.*“ (B10). Penki respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) turėjo net po keletą pasiūlymų: „*Žinias versti lietuvių gestų kalba, o ne „kalke“*“ (A2); <...> „*Manau vertėjas turėtų būti ne ekrano kamputyje, o bent jau per pusę ekrano.*“ (A7) <...> „*Žinias verstų pats kurčiasis, kuris trumpai papasakotų visas žinias.*“ (A5). Keturiolika respondentų (iš jų du suaugusieji bei dvylika respondentų iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Pasiūlymų neturiu, nes žiūriu tik LNK žinias, kurios yra titruojamos.*“ (A4); „*Nežinau.*“ (B8); „*Nežinau, neturiu pasiūlymų.*“ (C9). Beveik pusė, t.y. keturiolika, respondentų (iš jų du suaugusieji bei dvylika asmenų iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo. Taip pat buvo gana prieštaringu

pasiūlymų: vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė norintis, jog informacija būtų verčiama „senais“ gestais, trys respondentai (iš jų du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) siūlė versti „naujais“ gestais, o dar vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) – versti vidutinio amžiaus žmonių vartojamais gestais. Vienas pasiūlymas buvo versti lėčiau (respondentas iki 18 metų), o tai rodo, jog pats asmuo nelabai gerai moka gestų kalbą. Dar vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) teigė, jog jam reikalingi titrai.

Iš respondentų atsakymų matyti, jog asmenys, turintys klausos sutrikimą, vartoja skirtingus gestų kalbos variantus (pagal amžiaus grupes, regionus ir pan.), todėl kai kurie vartoja tokius pasakymus kaip „nauji“, „modernūs“ ir „seni“ gestai. Rekomendacijos, respondentų nuomone, padėsiančios geriau suprasti informaciją, pateikiamą TV žinių metu:

- žinios turėtų būti verčiamos ne kalkiniu gestų kalbos variantu, o tikrąja lietuvių gestų kalba;

- žinias turėtų trumpai išversti kurčias asmuo;
- vertėjas televizoriaus ekrane turėtų būti geriau matomas.

Į keturioliktąjį klausimą „*Ar Jūsų šeimos nariai taip pat kurtieji?*“ penki respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakė, jog, nors užaugo girdinčiųjų šeimose, dabar jų šeimos nariai yra kurtieji: „*Užaugau girdinčiųjų šeimoje. Dabar mano vyras ir vaikai taip pat yra kurtieji.*“ (A1); „*Gimiau girdinti, bet 4 metų susirgau plaučių uždegimu ir praradau klausą. Buvau viena kurčia šeimoje. Dabartinė mano šeima – vyras ir vaikai – yra kurtieji.*“ (A4); „*Dabar mano vyras ir vaikas taip pat yra kurtieji, bet mano tėvai buvo girdintieji, tad augant buvau viena kurčia šeimoje.*“ (A10); „*Ne, esu vienas kurčias, kiti šeimos nariai girdintys. Dabar ir mano žmona kurčioji.*“ (C7). Keturi respondentai (iš jų du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) pasakojo užaugę ar augantys kurčiųjų šeimose: „*Mano šeimoje visi kurtieji.*“ (A5); „*Taip, užaugau kurčiųjų šeimoje. Dabar mano vyras taip pat kurčias.*“ (A9); „*Mano tėvai ir brolis yra taip pat kurtieji.*“ (C1); „*Mano tėvai ir jaunesnysis brolis taip pat yra kurtieji.*“ (C6). Šeši respondentai (iš jų vienas suaugusysis bei penki respondentai iki 18 metų) pasakojo užaugę girdinčiųjų šeimose, tačiau turintys brolių ar seses, kuris taip pat turi klausos sutrikimą: „*Mano mama ir tėtė girdintys, o sese kurčia.*“ (B6); „*Mano tėvai girdintys, o 23-ųjų metų sesė kurčia.*“ (B8); „*Mano tėvai girdintys, o vyresnis brolis taip pat kurčias.*“ (C8); „*Mano tėvai girdintys, o vyresnysis brolis, kuriam dabar 16 metų, yra kurčias.*“ (C9). Penkiolika respondentų (iš jų septyni suaugusieji bei respondentai iki 18 metų) pasakojo užaugę girdinčiųjų šeimose: „*Ne, esu vienas kurčias, kiti šeimos nariai girdintys. Jie moka tik pirštų abėcėlę. Bendraujame susirašinėdami, o mamą šiek tiek geriau galiu suprasti iš lūpų, bet suprantu labai mažai.*“ (A2); „*Šeimoje esu vienintelė kurčia, visi kiti girdintys.*“ (A3); „*Esu vienas kurčias šeimoje.*“ (B2); „*Ne, esu vienas kurčias, kiti šeimos nariai girdintys.*“ (C5).

Penkiolika respondentų yra užaugę girdinčiųjų šeimose. Jų bendravimas gestais artimiausioje aplinkoje gana ribotas. Šeši respondentai užaugo girdinčiųjų šeimose, tačiau turi brolių ar seses, kurie turi klausos sutrikimų. Devyni respondentai užaugo kurčiųjų šeimose arba dabar yra sukūrę šeimas, kuriose gali laisvai bendrauti gestų kalba. Jų gestų kalba kur kas turtingesnė, ypač palyginus su vaikais, šiuo metu augančiais girdinčiųjų šeimose.

Apibendrinant interviu duomenis, matyti, kad dauguma tyrime dalyvavusių kurčiųjų auga girdinčiųjų šeimose, o lietuvių gestų kalbos išmoksta darželyje arba dar vėliau – mokykliniame amžiuje. Asmenys, turintys klausos sutrikimą, ir augantys kurčiųjų šeimose, lietuvių gestų kalbos išmoksta maždaug 2-3-ųjų metų iš savo kurčių tėvų. Tačiau dažnai kurčių asmenų bendravimas gestais artimiausioje aplinkoje, t.y. šeimoje, yra ribotas (išskyrus tuos atvejus, kai kiti šeimos nariai yra taip pat kurtieji); dauguma kurčiųjų turi galimybę bendrauti tik su asmenimis, taip pat turinčiais klausos sutrikimą, bet dažniausiai ne jų šeimos nariais. Taigi, socialinė-kalbinė aplinka, kalbinio bendravimo būdas (bendravimas žodine ar gestų kalba) lemia kurčiųjų asmenų lietuvių gestų kalbos mokėjimo lygį. Apklausos metu surinkti duomenys taip pat atskleidė, kad tyrime dalyvavusių kurčiųjų nepakankami kalbėjimo judesių skaitymo (skaitymo iš lūpų) įgūdžiai. Taip pat dauguma respondentų susiduria su sunkumais, skaitydami ir rašydami lietuvių kalba. Asmenims, turintiems klausos sutrikimą, kalkinis gestų kalbos variantas tėra pagalbinė bendravimo priemonė, o dauguma tyrime dalyvavusių respondentų jos nesupranta. Dėl to kurtieji retai žiūri arba visai nežiūri TV žinių su vertimu į gestų kalbą, nes nesupranta informacijos turinio.

2.3. Skirtingais būdais pateikiamų tekstų supratimas

2.3.1. Tekstų, pateikiamų lietuvių gestų kalba, supratimas

Teksto „Tarptautinės stovyklos „Mokomės vieni iš kitų“ akimirkos“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „Kas dalyvavo šioje stovykloje-seminare?“ trys respondentai (visi suaugusieji) atsakė teisingai. Du respondentai (visi suaugusieji) atsakė iš dalies teisingai: „Čia į Lietuvą atvyko svečiai moldavai.“ (A1); „Suvažiavo užsieniečiai, jie vyko autobusu į ekskursiją.“ (A6). Penki respondentai (visi suaugusieji) atsakyti negalėjo dėl įvairių priežasčių. Vienas respondentas (73 metai) teigė, jog supranta tik lietuviškus gestus, akivaizdžiai turėdamas galvoje savo vartojamą gestų kalbos variantą: „Užsienietišku ir rusišku gestų nesuprantu, o lietuviški gestai man suprantami.“ (A3). Trys respondentai sakė pamiršę atsakymą: „Atsakymus pamiršau, čia nauji gestai.“ (A4); „Kol pažiūrėjau visą filmuką, pamiršau, ką pasakojo pradžioje.“ (A9).

Į antrąjį klausimą „Ar visiems dalyviams buvo lengva rasti bendrą kalbą?“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „Susitikę lietuviai ir moldavai iš karto pradėjo bendrauti. Svečiai moldavai puikiai suprato tarptautinę gestų kalbą, tad bendrauti buvo labai lengva.“ (A1); „Taip, moldavai ir lietuviai lengvai rado bendrą kalbą.“ (A5). Kiti trys respondentai (visi suaugusieji) atsakė neteisingai, bet atrodė užtikrinti savo atsakymais: „Susirinko užsieniečiai kurtieji, neprigirdintieji ir girdintieji. Bendrauti buvo labai sunku, visi bendravo gestikuliuodami.“ (A6); „Susitikę lietuviai ir moldavai bendravo tarptautine gestų kalba.“ (A7); „Šiame filmuke pasakojama apie stovyklą, kad girdintiesiems tėvams buvo sunku bendrauti su kurčiaisiais vaikais.“ (A10). Keturi respondentai (visi suaugusieji) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Užsienietišku ir rusišku gestų nesuprantu, o lietuviški gestai man suprantami.“ (A3); „Atsakymus pamiršau, čia nauji gestai.“ (A4).

Į trečiąjį klausimą „Ką stovyklautojai veikė Klaipėdoje?“ septyni respondentai (visi suaugusieji) atsakė teisingai. Trys respondentai (visi suaugusieji) atsakyti negalėjo: „Užsienietišku ir rusišku gestų nesuprantu, o lietuviški gestai man suprantami.“ (A3); „Atsakymus pamiršau, čia nauji gestai.“ (A4).

Į ketvirtąjį klausimą „Kokia buvo vaikų nuomonė apie Klaipėdos senamiestį?“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė iš dalies teisingai: „Lietuviai ir moldavai apžiūrėjo Klaipėdos miestą. Lietuviai čia lankėsi jau ne pirmą kartą, nes Klaipėda nėra toli. Moldavams buvo įdomiau, nes jie užsieniečiai.“ (A2); „Moldavai ir lietuviai apžiūrėjo Klaipėdos senamiestį. Visiems jis paliko gerą įspūdį.“ (A7). Trys respondentai (visi suaugusieji) atsakė neteisingai: „Klaipėdos senamiestis vaikams nelabai patiko, jie truputį pavargo.“ (A6); „Apžiūrėję Klaipėdos muziejus visi patraukė į Klaipėdos senamiestį. Visi pasivaikščiojo po senamiestį, pramogavo, susipažino su senamiesčio istorija. Visiems patiko.“ (A9). Keturi respondentai (visi suaugusieji) atsakyti negalėjo: „Atsakymus pamiršau, čia nauji gestai.“ (A4); „Atsakymą pamiršau.“ (A5).

Į penktąjį klausimą „Ar stovyklautojai lankėsi muziejuose?“ keturi respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė iš dalies teisingai: „Lietuviai jau ne pirmą kartą lankėsi muziejuose, o moldavams buvo įdomu.“ (A1); „Kurčiųjų grupė, atvykusi į Klaipėdą, ne tik apžiūrėjo miestą, bet ir apsilankė muziejuose, nes ten galima pasisemti daug istorinių žinių.“ (A10). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė neteisingai: „Šiek tiek susipainiojau... Visi lankėsi Klaipėdoje, kėlėsi keltu, dar buvo Giruliuose... Susipainiojau.“ (A5). Trys respondentai (visi suaugusieji) atsakyti negalėjo: „Užsienietišku ir rusišku gestų nesuprantu, o lietuviški gestai man suprantami.“ (A3);

„Atsakymus pamiršau, čia nauji gestai.“ (A4); „Kas vyksta Seime? Visi susirenka, susitinka. O kas atsakingas?“ (A8).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog šešiolika atsakymų yra teisingi, aštuoni – iš dalies teisingi, septyni – neteisingi, devyniolika – neatsakytų. Penki respondentai (visi suaugusieji) suprato ar iš dalies suprato tekstą (atsakė teisingai ar iš dalies teisingai į ne mažiau kaip tris klausimus). Kiti penki respondentai (visi suaugusieji) teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau negu tris neteisingus atsakymus arba iš viso neatsakė į klausimus).

Teksto „Originaliai paminėta tarptautinė kurčiųjų diena“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „Apie kokią šventę buvo pasakojama?“ trys respondentai (visi respondentai iki 18 metų) atsakė teisingai. Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Apie kokią šventę buvo pasakojama? Apie šventę Klaipėdoje.“ (B1). Šeši respondentai (iš jų visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Aš nemoku gestų, filmuko nesupratau.“ (B6); „Nežinau, ką atsakyti.“ (B9).

Į antrąjį klausimą „Koks tą dieną buvo oras?“ du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė teisingai. Keturi respondentai į šį klausimą atsakė neteisingai: „Oras buvo geras.“ (B1); „Oras buvo geras, buvo nešalta, švietė saulė.“ (B9). Kiti keturi respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Nežinau.“ (B3); „Tuoį prisiminsiu... Visiems susirinkus, koks buvo oras...? Koks buvo oras visiems susirinkus į šventę?“ (B8).

Į trečiąjį klausimą „Kaip vaikams sekėsi kopti siena?“ penki respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai. Vienas respondentas (visi asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai: „Užkopus siena, buvo galima matyti visą stovyklą.“ (B10). Keturi respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „Nežinau.“ (B3); „Šiais metais rugpjūčio mėnesį kurtieji vaikai ir jų tėvai dalyvavo seminare... Aš nežinau.“ (B5).

Į ketvirtąjį klausimą „Ką viduje (patalpose) veikė moksleiviai?“ du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė teisingai. Vienas respondentas (iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Viduje vaikai žaidė krepšinį, futbolą, stalo tenisą ir biliardą.“ (B1). Trys respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai: „Atėję (gal atėjo?) svečiai ir pažiūrėjo televizorių.“ (B3); „Patalpose visi piešė.“ (B8). Kiti keturi respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „Nežinau.“ (B5); „Nežinau kaip atsakyti.“ (B9).

Į penktąjį klausimą „Ar vadovams pavyko prasmingai paminėti tarptautinę kurčiųjų dieną?“ šeši respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakė teisingai: „Manau, pavyko.“ (B3); „Šventė pasisekė.“ (B7); „Taip, pavyko.“ (B10). Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Visiems vaikams šventė patiko.“ (B4). Trys respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „Nežinau.“ (B5); „Nežinau.“ (B8).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog trylika atsakymų yra teisingi, aštuoni – iš dalies teisingi, aštuoni – neteisingi, dvidešimt vienas – neatsakyti. Trys respondentai (visi asmenys iki 18 metų) suprato ar iš dalies suprato tekstą (atsakė teisingai ar iš dalies teisingai į ne mažiau kaip tris klausimus). Kiti septyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau negu tris neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus).

Teksto „Baltijos šalių jaunimas mokėsi ir pramogavo Lietuvoje“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „Kur vyko ši tarptautinė stovykla?“ du respondentai (vienas suaugęs bei vienas asmuo iki 18 metų) atsakė teisingai. Penki respondentai (iš jų vienas suaugęs bei keturi respondentai iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Stovykla vyko Lietuvoje.“ (C4); „Stovykla vyko Kauno rajone.“ (C8). Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė neteisingai: „Stovykla vyko Baltijos šalyse.“ (C5). „Stovykla buvo Šventojoje.“ (C7). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Kur vyko ši stovykla, nežinau.“ (C2).

Į antrąjį klausimą „Kas dalyvavo šioje stovykloje?“ keturi respondentai (iš jų du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) atsakė teisingai. Kiti keturi respondentai (iš jų du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Į stovyklą susirinko girdintieji, kurie užsiėmė įvairiomis veiklomis: tapė, mokėsi poezijos gestais, šoko ir pan.“ (C2); „Į stovyklą susirinko kurtieji.“ (C6). Vienas asmuo (asmuo iki 18 metų) atsakė neteisingai: „Žmonės gal pasikalbėt susirinko.“ (C9). Dar vienas (iš suaugusiųjų grupės) respondentas atsakyti negalėjo: „Nemačiau.“ (C7).

Į trečiąjį klausimą „Kiek laiko truko ši stovykla?“ keturi respondentai (du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) atsakė teisingai. Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „Stovykla prasidėjo rugpjūčio 13 – 14 dieną, truko maždaug savaitę.“ (C8). Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė neteisingai: „Stovykla vyko tris dienas.“ (C5); „Savaitę. Užtenka.“ (C7). Trys respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „Pamiršau, nežinau.“ (C4); „Nežinau.“ (C10).

Į ketvirtąjį klausimą „Ką stovyklautojai veikė šioje stovykloje?“ du respondentai (abu suaugusieji) atsakė teisingai. Keturi respondentai (iš jų vienas respondentas iš suaugusiųjų grupės bei trys respondentai iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Vaikai dalyvavo varžybose, džiaugėsi... įvairiai.“ (C4); „Stovyklautojai bendravo, fotografavo ir pramogavo.“ (C6). Kiti keturi respondentai (iš jų du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) atsakė neteisingai: „Ką veikė? Plaukiojo, o vakare kepė šašlykus.“ (C7); „Dirbo su kompiuteriu, tvarkė dokumentus.“ (C9).

Į penktąjį klausimą „*Kokia buvo būrelio vadovo Demjeno nuomonė apie stovykloje sutiktus žmones?*“ keturi respondentai (vienas respondentas iš suaugusiųjų grupės bei trys respondentai iki 18 metų) atsakė teisingai. Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Suvažiavo kurtieji, visi nuoširdžiai ir draugiškai bendravo, dalinosi informacija apie kurčiuosius. Buvo įdomu. Visi buvo nuoširdūs ir draugiški.*“ (C3). Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė neteisingai: „*Vyko sporto šventė, visi traukė virvę, žaidė biliardą ir panašiai.*“ (C7). Keturi respondentai (du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) į klausimą atsakyti negalėjo: „*Atsakymo neprisimenu.*“ (C2); „*Atsakymo nežinau.*“ (C5).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog šešiolika atsakymų (iš jų aštuoni suaugusiųjų bei aštuoni respondentų iki 18 metų) yra teisingi, penkiolika (iš jų šeši suaugusiųjų bei devyni respondentų iki 18 metų) – iš dalies teisingi, dešimt (iš jų septyni suaugusiųjų bei trys respondentų iki 18 metų) – neteisingi, devyni (iš jų keturi suaugusiųjų bei penki respondentų iki 18 metų) – neatsakyti.

Šeši respondentai (trys suaugusieji bei trys respondentai iki 18 metų) suprato ar iš dalies suprato tekstą (atsakė teisingai ar iš dalies teisingai į ne mažiau kaip tris klausimus). Kiti keturi respondentai (iš jų du suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau negu tris neteisingus atsakymus arba iš viso neatsakė į klausimus).

Išanalizavus trijų tekstų, pateiktų lietuvių gestų kalba, supratimą, matyti, kad keturiolika respondentų (iš jų aštuoni suaugusieji bei šeši respondentai iki 18 metų) tekstą visiškai arba iš dalies suprato. Kiti šešiolika respondentų (iš jų septyni suaugusieji bei devyni respondentai iki 18 metų) teksto nesuprato. Jie pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus (žr. 3 lentelę).

Tekstų, pateiktų lietuvių gestų kalba, supratimas

Respondentai	A1	A2	A5	A6	A7	B1	B4	-
<i>Supratę tekstą (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	5/0	5/0	3/2	3/2	4/1	4/1	5/0	-
Respondentai	B7	C1	C2	C3	C4	C6	C8	-
<i>Supratę tekstą (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	3/2	5/0	3/2	5/0	4/1	5/0	4/1	-
Respondentai	A3	A4	A8	A9	A10	B2	B3	B5
<i>Nesupratę teksto (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	0/5	0/5	0/5	2/3	2/3	0/5	1/4	0/5
Respondentai	B6	B8	B9	B10	C5	C7	C9	C10
<i>Nesupratę teksto (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	0/5	0/5	2/3	1/4	2/3	0/5	1/4	2/3

Iš viso respondentai pateikė 45 teisingus atsakymus, 31 – iš dalies teisingą atsakymą, 25 – neteisingus atsakymus, į 49 klausimus respondentai neatsakė.

2.3.2. Tekstų, pateikiamų kalkiniu gestų kalbos variantu, supratimas

Teksto „Originaliai paminėta tarptautinė kurčiųjų diena” supratimas. Į pirmąjį klausimą „Apie kokią šventę buvo pasakojama?“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė neteisingai: „Buvo pasakojama apie alpinizmą, badmintoną ir atostogas.“ (A5); „Šventėje visi pramogavo ir kepė šašlykus.“ (A6). Septyni respondentai (visi suaugusieji) atsakyti negalėjo: „Klausimas buvo pateiktas kalkine kalba. Aš visiškai nesuprantu „kalkės.“ (A1); „Aš nuo gimimo esu kurčias ir bendrauju gestų kalba, o kalkinės gestų kalbos nesuprantu.“ (A7).

Į antrąjį klausimą „Koks tą dieną buvo oras?“ du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) atsakė neteisingai: „Švietė saulė, normalus.“ (A2); „Oras buvo geras, švietė saulė.“

(A5). Aštuoni respondentai (visi suaugusieji) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Aš pamiršau atsakymus, nors gestai ir buvo plastiški.*“ (A4); „*Geriau būtų tekstą išversti į gestų kalbą, tada galima suprasti esmę. Kalkine gestų kalba išversto teksto neįmanoma suprasti.*“ (A10).

Į trečiąjį klausimą „*Kaip vaikams sekėsi kopti siena?*“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Kitas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Vaikams kopti siena patiko.*“ (A6). Aštuoni respondentai (iš jų visi suaugusieji) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nesupratau trečiojo klausimo apie vaikų kopimą.*“ (A9); „*Apie kopimą nesupratau, kas kopė? Gal nesupratau todėl, kad pasakojama kalkine gestų kalba.*“ (A10).

Į ketvirtąjį klausimą „*Ką viduje (patalpose) veikė moksleiviai?*“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Kitas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Vaikai viduje plepėjosi ir žaidė.*“ (A6). Likę aštuoni respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakyti į šį klausimą negalėjo, nes: „*Ir vėl klausinama „kalke“, visiškai nieko nesupratau.*“ (A7); „*Isidėmėjau, kad vaikai buvo pirtyje, o kas toliau vyko nežinau, nes labai sunku suprasti.*“ (A9).

Į penktąjį klausimą „*Ar vadovams pavyko prasmingai paminėti tarptautinę kurčiųjų dieną?*“ visi dešimt respondentų (visi iš suaugusiųjų grupės) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Sakinys labai ilgas, nieko nesupratau.*“ (A1); „*Sakinys ilgas ir pateiktas „kalke“, o juk kurčiųjų bendravimo forma visiškai skiriasi.*“ (A7); „*Aš visiškai nesupratau apie ką šis tekstas buvo.*“ (A9).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog trys atsakymai yra teisingi, du – iš dalies teisingi, keturi – neteisingi, keturiasdešimt vienas – neatsakyti.

Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) suprato ar iš dalies suprato tekstą (atsakė teisingai ar iš dalies teisingai į ne mažiau kaip tris klausimus). Kiti devyni respondentai (visi suaugusieji) teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau negu tris neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus).

Teksto „Baltijos šalių jaunimas mokėsi ir pramogavo Lietuvoje“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „*Kur vyko ši tarptautinė stovykla?*“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Važiavo į ekskursiją.*“ (B10). Devyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nesupratau, nes buvo kalbama kalkine gestų kalba.*“ (B4); „*Man klausimai per sunkūs, nes aš vartoju kitokius gestus.*“ (B7); „*Filmukas buvo lengvas, bet atsakyti į klausimus negaliu.*“ (B9).

Į antrąjį klausimą „*Kas dalyvavo šioje stovykloje?*“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė teisingai. Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai:

„*Seminare Lietuvoje dalyvavo moldavai.*“ (B2); „*Visi suvažiavo į stovyklą.*“ (B3). Septyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nesupratau teksto esmės.*“ (B8); „*Nežinau.*“ (B10). Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė teisingai. Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai. Septyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą neatsakė.

Į trečiąjį klausimą „*Kiek laiko truko ši stovykla?*“ du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Lietuvoje dalyvavo moldavai, dauguma kalbėjo rusų kalba.*“ (B2); „*Visi atvažiavo 7 val. ryte.*“ (B10). Aštuoni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Sunku atsakyti, nežinau.*“ (B1); „*Pamiršau, nežinau, nepastebėjau, trūksta aiškumo.*“ (B4).

Į ketvirtąjį klausimą „*Ką stovyklautojai veikė šioje stovykloje?*“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „*Klaipėdoje stovyklautojai apžiūrėjo senamiestį, kuris jiems labai patiko.*“ (B2). Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Stovyklautojai žaidė krepšinį ir futbolą.*“ (B3); „*Susitikę žaidė krepšinį, maudėsi ir pan.*“ (B10). Likę septyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nežinau.*“ (B5); „*Nesuprantu gestų. Sunku.*“ (B6).

Į penktąjį klausimą „*Kokia buvo būrelio vadovo Demjeno nuomonė apie stovykloje sutiktus žmones?*“ visi šios grupės respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „*Nesupratau klausimo.*“ (B2); „*Atsakymo nežinau.*“ (B3).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog vienas atsakymas yra teisingas, vienas – iš dalies teisingas, septyni – neteisingi, keturiasdešimt vienas – neatsakytas.

Visi respondentai (visi asmenys iki 18 metų) teksto nesuprato (pateikė daugiau negu tris neteisingus atsakymus arba iš viso neatsakė į klausimus).

Teksto „Tarptautinės stovyklos „Mokomės vieni iš kitų“ akimirkos“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „*Kas dalyvavo šioje stovykloje-seminare?*“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Į Vilnių atvyko moldavai ir rusai.*“ (C5). Du respondentai (vienas asmuo iš suaugusiųjų grupės bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Stovykloje dalyvauti galima.*“ (C4); „*Vadovai.*“ (C8). Septyni respondentai (trys suaugusieji bei keturi respondentai iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Šis filmukas buvo kalkine gestų kalba, aš nesupratau. Supratau tik pusiau. Sakiniai labai ilgi. Geriau trumpai ir aiškiai gestų kalba pasakotų.*“ „*Kalkės*“ aš nesuprantu, ji nenaudinga.“ (C3); „*Kalkinės gestų kalbos aš nesuprantu, nes gimiau ir užaugau kurčiųjų šeimoje. O „kalkę“ suprasti labai sunku. Nežinau ką pasakyti.*“ (C6).

Į antrąjį klausimą „*Ar visiems dalyviams buvo lengva rasti bendrą kalbą?*“ visi dešimt respondentų (penki suaugusieji bei penki asmenys iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „*Aš nesuprantu kalkinės gestų kalbos, suprantu tik gestų kalbą.*“ (C1); „*Klausimas pateiktas gestais ir kalba, todėl aš nesupratau.*“ (C2).

Į trečiąjį klausimą „*Ką stovyklautojai veikė Klaipėdoje?*“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė iš dalies teisingai: „*Visi vyko į ekskursiją po Smiltynę, aplankė Lietuvos jūrų muziejuje esančius gyvūnus.*“ (C3); „*Buvo įdomu, visi pasivaikščiojo po miestą, plaukė laivu.*“ (C7). Trys respondentai (du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Atsakymas: stovyklautojai priešė, buvo kalbama apie bendriją „Pagava“. Tai viskas, ką galiu pasakyti.*“ (C2); „*Klaipėdoje stovyklautojai plepėjo, žaidė, dalyvavo varžybose.*“ (C4); „*Maudėsi.*“ (C8). Keturi respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nežinau.*“ (C1); „*Apie ką filmas nesupratau.*“ (C10).

Į ketvirtąjį klausimą „*Kokia buvo vaikų nuomonė apie Klaipėdos senamiestį?*“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Vaikai norėjo mokytis mokykloje.*“ (C9). Devyni respondentai (penki suaugusieji bei keturi respondentai iki 18 metų) atsakyti negalėjo: „*Atsakymo nesupratau todėl, kad nevartoju gestų ir kalbos.*“ (C2); „*Vėl pamiršau.*“ (C4); „*Atsakymo nežinau.*“ (C5).

Į penktąjį klausimą „*Ar stovyklautojai lankėsi muziejuose?*“ trys respondentai (vienas suaugęs bei du respondentai iki 18 metų) atsakė teisingai. Vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Grupė lankėsi muziejuje, sužinojo apie profesijas, dailę bei kitus dalykus.*“ (C3). Du respondentai (abu suaugusieji) į šį klausimą atsakė neteisingai: „*Kaip muziejuje gali būti stovykla? Kaip?*“ (C7); „*Klaipėdoje, Tauragėje.*“ (C8). Kiti keturi respondentai (vienas suaugęs bei trys respondentai iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nežinau.*“ (C1); „*Taip pat pamiršau, iškrito iš galvos.*“ (C4).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog keturi (iš jų du suaugusiųjų bei du respondentų iki 18 metų) atsakymai yra teisingi, keturi (respondentų iš suaugusiųjų grupės) atsakymai – iš dalies teisingi, aštuoni (iš jų penkių suaugusiųjų bei trijų respondentų iki 18 metų) atsakymai – neteisingi, trisdešimt keturi (iš jų keturiolika suaugusiųjų bei dvidešimties respondentų iki 18 metų) į klausimus neatsakė.

Vienas respondentas (asmuo iš suaugusiųjų grupės) tekstą suprato. Kiti devyni respondentai teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau nei tris neteisingus atsakymus arba iš viso neatsakė į klausimus).

Išanalizavus trijų tekstų, patektų kalkiniu gestų kalbos variantu, supratimą, matyti, kad du respondentai (abu suaugusieji) tekstą suprato iš dalies. Kiti dvidešimt aštuoni

respondentai (iš jų trylika suaugusiųjų bei penkiolika respondentų iki 18 metų) teksto nesuprato . Jie pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Tekstų, pateiktų kalkiniu gestų kalbos variantu, supratimas

Respondentai	A2	C5	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Supratę tekstą (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	3/2	3/2	-	-	-	-	-	-	-	-
Respondentai	A1	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	-
<i>Nesupratę teksto (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	0/5	0/5	0/5	0/5	2/3	0/5	0/5	0/5	0/5	-
Respondentai	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10
<i>Nesupratę teksto (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	0/5	1/4	0/5	1/4	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5
Respondentai	C1	C2	C3	C4	C6	C7	C8	C9	C10	-
<i>Nesupratę teksto (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	0/5	0/5	0/5	0/5	1/4	1/4	0/5	1/4	0/5	-

Iš viso respondentai pateikė 8 teisingus atsakymus, 8 – iš dalies teisingus atsakymus, 18 – neteisingų atsakymų, į 116 klausimų respondentai neatsakė.

2.3.3. Tekstų, pateikiamų skaitymui, analizė

Teksto „Baltijos šalių jaunimas mokėsi ir pramogavo Lietuvoje“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „Kur vyko ši tarptautinė stovykla?“ du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „Pasaulio jaunimo kurčiųjų stovykla vyko Lietuvoje.“ (A2); „Rugpjūčio 13-23 dienomis kurtieji lietuviai, latviai, estai ir lenkai suvažiavo į stovyklą (visos Baltijos šalys), kurioje pramogavo. Stovykla vyko Lietuvoje.“ (A9). Kiti du respondentai (abu iš suaugusiųjų grupės) atsakė neteisingai: „Gal stovykla buvo šalia jūros... Nežinau.“ (A5); „Kur vyko ši stovykla, neįsidėmėjau, bet man atrodo, kažkur netoli Klaipėdos.“ (A10). Šeši

respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Perskaičiau klausimą, bet nepilnai supratau: teksto pavadinimas, Baltijos šalys, lietuviai, latviai, estai, lenkai, o toliau nesupratau.*“ (A1); „*Nesupratau, nes čia daug man nežinomų žodžių.*“ (A4); „*Atsakymo nežinau.*“ (A6).

Į antrąjį klausimą „*Kas dalyvavo šioje stovykloje?*“ trys respondentai (visi suaugusieji) į klausimą atsakė teisingai. Keturi respondentai (visi suaugusieji) į klausimą atsakė iš dalies teisingai: „*Stovykloje dalyvavo Estija, Lietuva ir Latvija – visos Baltijos šalys.*“ (A5); „*Šioje stovykloje dalyvavo lietuviai, latviai ir estai.*“ (A6). Trys respondentai (visi suaugusieji) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Knygų neskaitau, jų turiu nebe daug, nes visas atidaviau. Televizorių truputį suprantu. „Naujų“ gestų aš nesuprantu. „Senus“ gestus suprantu, o „naujų“ gestų aš nesuprantu.*“ (A3); „*Tekste nesuprantu labai daug žodžių. Kai kuriuos žodžius supratau, bet buvo ir daug nežinomų žodžių. Abėcėlę suprasti man taip pat sunku.*“ (A8).

Į trečiąjį klausimą „*Kiek laiko truko ši stovykla?*“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Du respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Stovykla truko savaitę, rugpjūčio 13-23 dienomis.*“ (A9); „*Stovyklos visada trunka 1-2 savaites, daugiausia iki 2 savaitių, apie 10-14 dienų.*“ (A10). Trys respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakė neteisingai: „*Stovykla truko dvi savaites.*“ (A1); „*5 dienas.*“ (A5); „*Stovykla truko 2 savaites.*“ (A7). Keturi respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakyti negalėjo: „*Klausimą supratau, bet atsakymą pamiršau.*“ (A6).

Į ketvirtąjį klausimą „*Ką stovyklautojai veikė šioje stovykloje?*“ keturi respondentai (visi suaugusieji) atsakė teisingai. Du respondentai (abu suaugusieji) atsakė iš dalies teisingai: „*Susirinkę stovyklautojai sportavo ir žaidė. Aš tiksliai neprisimenu, ką dar veikė.*“ (A7); „*Pirmiausia stovyklautojai nuvyko į Nidą. Po to visi nuvyko į Vilnių, kur fotografavo. Vėliau visi sugalvojo nuvykti į Kauną, ten aplankė universitetą, kur daug sužinojo apie filmų kūrimą gestais. Visi buvo patenkinti.*“ (A10). Keturi respondentai (visi suaugusieji) į klausimą atsakyti negalėjo: „*Perskaičiau ketvirtą klausimą, bet nesupratau jo. Antrą klausimą supratau, tačiau, ką šiuo klausimu nori paklausti, nesuprantu, negaliu atsakyti.*“ (A1).

Į penktąjį klausimą „*Kokia buvo būrelio vadovo Demjeno nuomonė apie stovykloje sutiktus žmones?*“ vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė teisingai. Kitas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė iš dalies teisingai: „*Slovėnui Demjenui patiko stovykloje sutikti žmonės.*“ (A2). Dar kitas respondentas (iš suaugusiųjų grupės) atsakė neteisingai: „*Vienas mokytojas pasakojo istorijas, kitas – mokė fotografuoti, trečias – apie kurčiųjų mokyklą. Buvo užsiimama skirtingomis veiklomis.*“ (A9). Likę septyni respondentai (visi iš suaugusiųjų grupės) atsakyti į klausimą negalėjo: „*Penkto klausimo taip pat*

nesupratau.“ (A1); „Paskutinio klausimo apie slovėno nuomonę nesupratau, nes ne visi žodžiai sakinyje man žinomi.“ (A7).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog devyni atsakymai yra teisingi, vienuolika – iš dalies teisingi, šeši – neteisingi, dvidešimt keturi – neatsakyti. Trys respondentai (iš suaugusiųjų grupės) suprato ar iš dalies suprato tekstą. Kiti septyni respondentai (visi suaugusieji) teksto nesuprato (pateikė ne mažiau kaip tris ar daugiau kaip tris neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus).

Teksto „Tarptautinės stovyklos „Mokomės vieni iš kitų“ akimirkos” supratimas. Į pirmąjį klausimą „Kas dalyvavo šioje stovykloje-seminare?“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Dalyvavo lietuviai.“ (B4). Kitas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė neteisingai: „Tai buvo „Pagavos“ stovykla.“ (B1). Kiti aštuoni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Perskaičiau visą tekstą, supratau apie ką jis, bet klausimai man per sunkūs.“ (B3); „Skaitant pasitaikė nežinomų žodžių, todėl buvo truputį sunku. Perskaičius tekstą, jį šiek tiek supratau, bet pasitaikė naujų žodžių.“ (B7).

Į antrąjį klausimą „Ar visiems dalyviams buvo lengva rasti bendrą kalbą?“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Gal tiems, kurie bendravo gestų kalba, buvo lengviau susikalbėti.“ (B4). Devyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Nesupratau, ką reiškia rasti bendrą kalbą.“ (B1); „Perskaičiau, bet sunku, nežinau žodžių.“ (B6); „Perskaičiau, tačiau man per sunku suprasti.“ (B8).

Į trečiąjį klausimą „Ką stovyklautojai veikė Klaipėdoje?“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė teisingai. Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Klaipėdoje stovyklautojai žaidė ir pramogavo.“ (B1); „Stovyklautojai lankėsi Lietuvos jūrų muzieju, visi džiaugėsi.“ (B2). Septyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Perskaičiau visą tekstą, supratau apie ką jis, bet klausimai man per sunkūs.“ (B3); „Nežinau ką papasakoti... Nežinau...“ (B10).

Į ketvirtąjį klausimą „Kokia buvo vaikų nuomonė apie Klaipėdos senamiestį?“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „Pasirodė nelabai įdomu.“ (B4). Kiti du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė neteisingai: „Miškas.“ (B1); „Stovyklautojai lankėsi Lietuvos jūrų muzieju, visi džiaugėsi.“ (B2). Kiti septyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „Muziejus, liepa, giminė, ugnis, vanduo.“ (B5); „Perskaičiau, tačiau man per sunku suprasti.“ (B8).

Į penktąjį klausimą „Ar stovyklautojai lankėsi muziejuose?“ du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė teisingai. Aštuoni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti į šį klausimą negalėjo: „Perskaičiau visą tekstą, supratau apie ką jis, bet klausimai man per

sunkūs.“ (B3). Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) atsakė teisingai. Iš dalies teisingai bei neteisingai atsakiusiųjų nebuvo. Aštuoni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) atsakyti į šį klausimą atsakyti negalėjo.

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog trys atsakymai yra teisingi, penki – iš dalies teisingi, trys – neteisingi, trisdešimt devyni – neatsakyti. Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) suprato tekstą. Kiti devyni respondentai (visi asmenys iki 18 metų) teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus).

Teksto „Originaliai paminėta tarptautinė kurčiųjų diena“ supratimas. Į pirmąjį klausimą „*Apie kokią šventę buvo pasakojama?*“ vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė teisingai. Penki respondentai (keturi suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „*Klaipėdoje rugsėjo 17 dieną vyko šventė. Ten susirinko daug kurčiųjų, buvo įdomu.*“ (C4); „*Kurtieji susirinko į šventę Klaipėdoje.*“ (C5). Vienas respondentas (asmuo iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Kokia tai buvo šventė? Visi bendravo, linksminosi. Taip pat lauke buvo 12 metrų aukščio kopinėjimo siena, į kurią buvo galima kopti.*“ (C6). Trys respondentai (vienas suaugęs bei du respondentai iki 18 metų) į klausimą atsakyti negalėjo: „*Perskaičiau tekstą: pradžių teksto nelabai supratau, o pabaigą supratau. Į pirmąjį klausimą atsakyti negaliu.*“ (C2); „*Skaityti ir daug prisiminti yra sunku.*“ (C10).

Į antrąjį klausimą „*Koks tą dieną buvo oras?*“ trys respondentai (du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė teisingai. Trys respondentai (du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė iš dalies teisingai: „*Diena buvo šalta ir vėjuota, nebuvo matyti saulės, visų nuotaika buvo puiki, buvo gražus oras.*“ (C3). Du respondentai (vienas suaugusysis bei vienas asmuo iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Lauke buvo šilta, švietė saulė, oras buvo gražus.*“ (C4); „*Oras buvo tiesiog puikus, nebuvo šalta.*“ (C5). Du respondentai (abu asmenys iki 18 metų) į klausimą atsakyti negalėjo: „*Perskaičiau visą tekstą, bet suprasti esmę sunku. Nesuprantu daug naujų žodžių. Atsakyti į klausimus negaliu.*“ (C9); „*Skaityti ir daug prisiminti yra sunku.*“ (C10).

Į trečiąjį klausimą „*Kaip vaikams sekėsi kopti siena?*“ du respondentai (vienas suaugusysis bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė teisingai. Trys respondentai (du suaugusieji bei vienas respondentas iki 18 metų) atsakė neteisingai: „*Siena buvo maždaug 12 m. aukščio.*“ (C1); „*Buvo medis, į kurį užlipus buvo galima nusileisti lynu ir pan. Buvo įdomu.*“ (C7). Penki respondentai (du suaugusieji bei trys respondentai iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nesuprantu žodžio „kopti“, atsakymo nežinau.*“ (C4); „*Nesupratau klausimo. Nesuprantu žodžio „kopti.*“ (C5).

Į ketvirtąjį klausimą „*Ką viduje (patalpose) veikė moksleiviai?*“ du respondentai (abu suaugusieji) atsakė teisingai. Kiti du respondentai (abu suaugusieji) atsakė iš dalies teisingai: „*Vaikai pamatė įvairiausias aikštes: futbolo, tinklinio, taip pat žaidė smiginį, biliardą, taip pat buvo virvės traukimo varžybos. Buvo įdomu. O kiti vaikai patalpose poilsiaavo.*“ (C3); „*Ką veikė? Žaidė tenisą, kepė skanius šašlykus.*“ (C7). Likę šeši respondentai (vienas suaugęs bei penki respondentai iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Nežinau, nesuprantu žodžio „patalpose.*“ (C1); „*Nežinau atsakymo.*“ (C5).

Į penktąjį klausimą „*Ar vadovams pavyko prasmingai paminėti tarptautinę kurčiųjų dieną?*“ keturi respondentai (vienas suaugęs bei trys respondentai iki 18 metų) atsakė teisingai. Šeši respondentai (keturi suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) į šį klausimą atsakyti negalėjo: „*Paskutinio klausimo nesupratau.*“ (C2); „*Nesupratau.*“ (C8).

Apibendrinant respondentų atsakymus, matyti, jog dvylika atsakymų (iš jų penki suaugusiųjų bei septyni respondentų iki 18 metų) yra teisingi, dešimt atsakymų (iš jų aštuoni suaugusiųjų bei du respondentų iki 18 metų) – iš dalies teisingi, šeši (iš jų trys suaugusiųjų bei trys respondentų iki 18 metų) – neteisingi, dvidešimt du (iš jų aštuoni suaugusiųjų bei keturiolika respondentų iki 18 metų) – neatsakyti.

Penki respondentai (du suaugusieji bei trys respondentai iki 18 metų) suprato ar iš dalies suprato tekstą (atsakė teisingai ar iš dalies teisingai į ne mažiau kaip tris klausimus). Kiti penki respondentai (iš jų trys suaugusieji bei du respondentai iki 18 metų) teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus).

Išanalizavus trijų tekstų, pateiktų skaitymui, supratimą, matyti, kad devyni respondentai (iš jų šeši suaugusieji bei trys respondentai iki 18 metų) tekstą visiškai arba iš dalies suprato. Dvidešimt vienas respondentas (iš jų devyni suaugusieji bei dvylika respondentų iki 18 metų) teksto nesuprato. Jie pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus (žr. 5 lentelę).

Tekstų, pateiktų skaitymui, supratimas

Respondentai	A2	A9	A10	B4	C1	C3	C6	C7	C8	-	-
<i>Supratę tekstą (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	5/0	4/1	4/1	5/0	3/2	5/0	3/2	3/2	3/2	-	-
Respondentai	A1	A3	A4	A5	A6	A7	A8	B1	B2	B3	B5
<i>Nesupratę tekstą (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	1/4	0/5	0/5	2/3	2/3	2/3	0/5	2/3	1/4	0/5	0/5
Respondentai	B6	B7	B8	B9	B10	C2	C4	C5	C9	C10	-
<i>Nesupratę tekstą (teisingų / neteisingų atsakymų skaičius)</i>	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	2/3	2/3	1/4	0/5	0/5	-

Iš viso respondentai pateikė 24 teisingus atsakymus, 26 – iš dalies teisingus atsakymus, 15 – neteisingų atsakymų, į 85 klausimus respondentai neatsakė.

2.3.4. Tekstų, pateiktų skirtinga forma, supratimo palyginimas

Apibendrinti atsakymų į klausimus rezultatai pateikiami 6 lentelėje.

Atsakymų į klausimus rezultatai

<i>Teksto pateikimo forma</i>	<i>Lietuvių gestų kalba</i>	<i>Kalkinis gestų kalbos variantas</i>	<i>Tekstas, pateiktas skaitymui</i>	<i>Bendras atsakymų skaičius</i>
<i>Atsakymų pobūdis</i>				
<i>Teisingi</i>	45	8	24	77
<i>Iš dalies teisingi</i>	31	8	26	65
<i>Neteisingi</i>	25	18	15	85
<i>Neatsakyti</i>	49	116	85	250

Išanalizavus trijų tekstų, pateiktų lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei pateiktų skaitymui, supratimą, matyti, jog sėkmingiausiai respondentai atsakė į

klausimus, tekstą pateikus lietuvių gestų kalba – 76 teisingi ir iš dalies teisingi atsakymai. Į teksto, pateikto skaitymui, klausimus respondentai atsakė mažiau sėkmingai – 50 teisingi ir iš dalies teisingi atsakymai. Tekstą, pateikus kalkiniu gestų kalbos variantu, pateikta tik 16 teisingų ar iš dalies teisingų atsakymų. Sunkiausiai sekėsi atsakyti į klausimus, pateikus tekstą kalkine gestų kalba – 116 neatsakytų klausimų. Mažiausiai neatsakytų klausimų, pateikus tekstą lietuvių gestų kalba – 49 neatsakytų klausimai.

Apibendrinti tekstų visumos supratimo rezultatai pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė

Tekstų supratimo efektyvumas

<i>Respondentai</i>	<i>Atsakyti/neatsakyti klausimai pateikus tekstą lietuvių gestų kalba</i>	<i>Atsakyti/neatsakyti klausimai pateikus tekstą, pateiktą kalkiniu gestų kalbos variantu</i>	<i>Atsakyti/neatsakyti klausimai pateikus tekstą, pateiktą skaitymui</i>
A1	5/0	0/5	1/4
A2	5/0	3/2	5/0
A3	0/5	0/5	0/5
A4	0/5	0/5	0/5
A5	3/2	0/5	2/3
A6	3/2	2/3	2/3
A7	4/1	0/5	2/3
A8	0/5	0/5	0/5
A9	2/3	0/5	4/1
A10	2/3	0/5	4/1
B1	4/1	0/5	2/3
B2	0/5	1/4	1/4
B3	1/4	0/5	0/5
B4	5/0	1/4	5/0
B5	0/5	0/5	0/5
B6	0/5	0/5	0/5
B7	3/2	0/5	0/5
B8	0/5	0/5	0/5
B9	2/3	0/5	0/5
B10	1/4	0/5	0/5
C1	5/0	0/5	3/2
C2	3/2	0/5	2/3
C3	5/0	0/5	5/0
C4	4/1	0/5	2/3
C5	2/3	3/2	1/4
C6	5/0	1/4	3/2
C7	0/5	1/4	3/2
C8	4/1	0/5	3/2
C9	1/4	1/4	0/5
C10	2/3	0/5	0/5

- - Nesuprato teksto;
- - Suprato tekstą.

Išanalizavus visų tekstų, pateiktų lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstų pateiktų skaitymui, supratimą, matyti, kad tekstus, pateiktus lietuvių gestų kalba, suprato ar iš dalies suprato keturiolika respondentų. Kiti šešiolika respondentų teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus). Tekstą, pateiktą kalkiniu gestų kalbos variantu, suprato ar iš dalies suprato du respondentai. Kiti dvidešimt aštuoni respondentai teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus). Tekstą, pateiktą skaitymui, suprato ar iš dalies suprato devyni respondentai. Dvidešimt vienas respondentas teksto nesuprato (pateikė tris ar daugiau neteisingus atsakymus ar iš viso neatsakė į klausimus).

Aštuoni respondentai suprato ar iš dalies suprato tik tekstą, pateiktą lietuvių gestų kalba. Vienas respondentas suprato iš dalies suprato tik kalkiniu gestų kalbos variantu pateiktą tekstą. Trys respondentai suprato ar iš dalies suprato tik tekstą, pateiktą skaitymui. Penki respondentai suprato ar iš dalies suprato tekstą, pateiktą lietuvių gestų kalba bei tekstą, pateiktą skaitymui. Tekstus, pateiktus lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei pateiktą skaitymui, iš dalies suprato vienas respondentas (iš suaugusiųjų grupės). Dvylika respondentų (iš jų trys suaugusieji bei devyni respondentai iki 18 metų) nesuprato tekstų, pateiktų bet kokia forma.

Sėkmingiausiai respondentai suprato tekstus ir atsakė į klausimus, kai tekstai buvo pateikiami lietuvių gestų kalba.

Tekstus, pateiktus skaitymui, respondentai suprato taip pat geriau nei tekstus, pateiktus kalkine gestų kalba.

Blogiausiai tiriamieji suprato tekstus, pateiktus kalkiniu gestų kalbos variantu. Galima manyti, kad tekstą, pateiktą kalkiniu gestų kalbos variantu, respondentai suprato blogiau nei tekstą, pateiktą skaitymui, todėl, kad žiūrėdami vaizdo įrašą, respondentai negalėjo šio įrašo stabdyti ar sulėtinti. Todėl kai kurie respondentai, ypač respondentai iki 18 metų, žiūrėdami įrašą su vertimu į kalkinį gestų kalbos variantą, teigė, jog gestais kalbama per greitai. Tuo metu skaitymui pateiktą tekstą respondentai galėjo skaityti tik vieną kartą, tačiau kiekvienas jį skaitė individualiai priimtinais tempu. Tai leido respondentams lengviau įsiminti informaciją bei susieti teksto prasminius vienetus į bendrą teksto visumą.

Trys respondentai (visi suaugusieji) sėkmingiausiai suprato teksto, pateikto skaitymui, visumą, nes galėjo skaityti individualiai priimtinais tempu, o tekstų, pateiktų lietuvių gestų kalba bei kalkiniu gestų kalbos variantu, nesuprato.

Tyrimo metu aiškinant respondentams, kokias užduotis ir kaip jie turės atlikti, buvo matyti, jog respondentams iki 18 metų buvo sunkiau suprasti užduotis. Viską aiškinti teko lėtai kalbant lietuvių gestų kalba arba dažniausiai kalkiniu gestų kalbos variantu. Šie respondentai

buvo pripratę bendrauti su savo mokymo įstaigos mokytojais bei auklėtojais kalkiniu gestų kalbos variantu.

Trijų respondentų (A3, A4, A8) sunkumus, suprantant tekstus (lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstą, pateiktą skaitymui), lėmė jų asmeninės psichologinės savybės. Nepaisant daug kartų paaiškintos užduoties, respondentai visais atvejais nesugebėjo atsakyti į klausimus. Vienas respondentas (74 metų) vartojo daug rusų kalbos gestų. Šio respondento gestų kalba bei vartojama gestų kalbos gramatikos išraiška labiausiai skyrėsi nuo kitų respondentų. Savo kalbai išreikšti šis respondentas vartojo trumpus sakinius, mažiau gestų kalbos ženklų negu kiti respondentai bei daug vokalizavo balsu. Kitas respondentas teigė, jog jam būdinga viską greitai pamiršti, atrodė ypatingai išsiblaškęs ir sutrikęs. Trečiasis respondentas atrodė labai savimi pasitikintis, tačiau buvo matyti, kad jis visiškai nesupranta užduočių. Jis kalbėjo ne apie tai, kas buvo tekstuose, o apie politiką ir tai, kas vyksta Lietuvoje. Visi trys respondentai vartojo šiek tiek skirtingus gestų kalbos ženklus bei labai skirtingai reiškė savo mintis.

Nepaisant to, kad tiriamieji, suprasdami jiems įvairiomis formomis pateikiamus tekstus, patyrė tam tikrų sunkumų, tekstų pateikimas vaizdajuostėje (lietuvių gestų kalba ir kalkiniu gestų kalbos variantu) leido suvienodinti visų tiriamųjų teksto supratimo sąlygas ir gauti objektyvesnius duomenis.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, matyti, kad sėkmingiausiai respondentai suprato tekstą, pateiktą lietuvių gestų kalba, mažiausiai sėkmingai – kalkiniu gestų kalbos variantu. Teksto supratimo efektyvumas priklauso nuo asmenų, turinčių klausos sutrikimų lietuvių gestų kalbos išmokimo lygio bei laiko (šeimoje, darželyje, mokykloje), kalbinės aplinkos (auga/augo kurčiųjų ar girdinčiųjų šeimoje, turi sukūrę šeimas su kurčiaisiais), priklausymo amžiaus grupei (asmenys iki 18 metų, jaunimas, vidutinis amžius, pensijinis amžius), išsilavinimo. Tie respondentai, kurie gestų kalbos išmoko vėliau, tačiau įgijo vidurinę ar profesinę išsilavinimą, tekstus, pateiktus gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstus, pateiktus skaitymui, suprato ir į klausimus atsakė sėkmingiau. Tie respondentai, kurie dar tebesimokė mokykloje ar neturėjo pagrindinio/vidurinio išsilavinimo, tekstus suprato ir į klausimus atsakė sunkiau.

Respondentų įvardyti teksto, pateikto lietuvių gestų kalba supratimo, sunkumai: vartoja kitą lietuvių gestų kalbos variantą (pagal amžiaus grupes, regionus ir pan.), neįsidėmėjo informacijos. Teksto, pateikto kalkiniu gestų kalbos variantu, sunkumai (įvardyti respondentų): nesuprato kalkinio gestų kalbos varianto, nesuprato klausimų, nesuprato teksto visumos, neįsidėmėjo informacijos, vartoja kitokius gestus. Teksto, pateikto skaitymui, sunkumai (įvardyti respondentų): nesuprato teksto visumos, nesuprato klausimų, nesuprato kai kurių žodžių reikšmės, neįsidėmėjo informacijos.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad asmenys, turintys klausos sutrikimų bei vartojantys gestų kalbą, kaip pirminę bendravimo priemonę, informaciją efektyviausiai geba suprasti gimtąją gestų kalbą. Informacijos supratimo efektyvumas labiausiai priklauso nuo šių asmenų kalbinės aplinkos (užaugo kurčiųjų ar girdinčiųjų šeimoje) bei žodinės kalbos mokėjimo lygio. Asmenų, turinčių klausos sutrikimų, kalkinio gestų kalbos varianto supratimas tiesiogiai priklauso nuo šių asmenų žodinės kalbos supratimo lygio.
2. Tyrimo rezultatai parodė, kad sėkmingiausiai respondentai suprato tekstą, pateiktą lietuvių gestų kalba.
3. Asmenims, vartojantiems lietuvių gestų kalbą, kaip pirminę bendravimo priemonę, kalkinis gestų kalbos variantas dažnai yra nesuprantama bendravimo ir informacijos perteikimo forma. Tyrime dalyvavę asmenys, turintys klausos sutrikimų, retai arba niekada nežiūri TV žinių su vertimu į gestų kalbą, nes nesupranta informacijos, pateikiamos kalkiniu gestų kalbos variantu.
4. Tyrimo rezultatai parodė, kad tekstas, pateiktas skaitymui yra efektyvesnė informacijos perdavimo priemonė negu informacija, perduodama kalkiniu gestų kalbos variantu tais atvejais, kai respondentas turi galimybę skaityti tekstą individualiai priimtinais tempais.
5. Tyrimo rezultatai parodė, kad informacijos, pateiktos lietuvių gestų kalba, kalkiniu gestų kalbos variantu bei tekstu pateiktu skaitymui, supratimo efektyvumas priklauso nuo asmenų, turinčių klausos sutrikimų, lietuvių gestų kalbos išmokimo laiko (šeimoje, darželyje, mokykloje), kalbinės aplinkos (auga/augo kurčiųjų ar girdinčiųjų šeimoje, turi sukūrę šeimas su kurčiaisiais), priklausymo amžiaus grupei (asmenys iki 18 metų, jaunimas, vidutinis amžius, pensinis amžius), išsilavinimo bei asmeninių psichologinių savybių.

Literatūra

1. Adomavičius, A., Ališauskas A., Jasiūnas A., Rainienė, I., Šapalienė, O. (1995). *Lietuviškų gestų žodynelis*. Vilnius: LKDRV.
2. Ališauskas, A. (1983). „*Kurčiųjų kalbos ypatumai*“. Paskaitų konspektas, Vilnius.
3. Ališauskas, A. (1984). *Kurčiųjų psichinių pažinimo procesų ypatumai*. Vilnius.
4. Ališauskas, A. (2003). *Vaikai, turintys klausos sutrikimų*. Specialiojo ugdymo pagrindai. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
5. Bellugi, U. (1998). *The Signs of Language*. Harvard: Harvard University Press.
6. Bergman, B., Engberg-Pedersen, E. (2008). Transmission of sign languages in the Nordic countries. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, Vol. 10, Iss. 4, 75-87.
7. Bitinas, B., Rupšienė L., Židžiūnaitė V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams II dalis. Klaipėda.
8. Brentari, D. (2012). What sign language creation teaches us about language. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Cognitive Science*, Vol. 4, Iss. 2, 201–211.
9. Burkauskienė, D. (2008). *Kurčiųjų kultūra ir istorija*. Vilnius: UAB DIZI.
10. Daan, H., Knoors, H., Verhoeven, L. (2010). Assessment of sign language development: The case of deaf children in the Netherlands. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, Vol. 15, Iss. 2, 107-119.
11. Danielius, M. (1999). *Gestų kalba*. Vilnius: Jandrija.
12. Danielius, M. (2004). *Lietuvių gestotyros pagrindai*. Vilnius: UAB „Pozicija“.
13. García, O. (2008). *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. NY: Wiley-Blackwell.
14. Girdzijauskienė, S. (2006). *Kokybinis interviu*. Metodiniai nurodymai. Vilnius: VU specialiosios psichologijos laboratorija.
15. Grosjean, F. (2002). *Kurčio vaiko teisė augti dvikalbiam*. Neuchâtel universitetas. Šveicarija.
16. Hallahan, D. P., Kauffman, J. M. (2003). *Ypatingieji mokiniai: specialiojo ugdymo įvadas*. Vilnius: Alma litera.
20. Hoiting, N., Slobin, D. I. (2002). What a deaf Child needs to see: Advantages of a natural Sign Language over a Sign System. *Progress in sign language research. In honor of Siegmund Prillwitz / Fortschritte in der Gebärdensprachforschung. Festschrift für Siegmund Prillwitz*, p. 268-277.
17. Mason, K. (2010). Identifying specific language impairment in deaf children acquiring British Sign Language: *Implications for theory and practice*. *British Journal of Developmental Psychology*, Vol. 28, Iss. 1, 33-49.

18. Merrills, D. J. (2004). The word recognition skills of profoundly, prelingually deaf children. *British Journal of Developmental Psychology*, Vol. 12, Iss. 3, 365–384.
19. Mitkus, A. (2008). *Surdologijos pagrindai*. Vilnius: UAB DIZI.
20. Kaffemanienė, I. (2006). *Negalės ir socialinės gerovės tyrimų metodologiniai aspektai*. Šiauliai: ŠUL.
21. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir tyrimai*. Šiauliai: Liucijus.
22. Karvelytė, A. (2011, rugsėjis). Kurtieji kyla į kovą dėl gimtosios gestų kalbos. *Akiratis*, 9, p. 10.
23. Krasniauskienė, N. (2011, spalio). Socialinis tyrimas: LGK vertėjų atsakymai. *Akiratis*, 10, p.18.
24. Krisnėrienė, V. (1999). Kurčias vaikas šeimoje. *Kas yra kurtumas*. Vilnius: Charibde.
25. LR Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (2004). *Valstybės žinios*, Nr. 83-2983.
26. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 630 „Dėl kurčiųjų gestų kalbos pripažinimo gimtąja kalba“ // Valstybės žinios, 1995, Nr.: 38 -948.
27. LR Vyriausybės švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. ISAK- 65 patvirtinta dvikalbio kurčiųjų ugdymo samprata.
28. Palepšienė, Z. (2012). *Socialinių paslaugų poreikis klausos negalių turintiems asmenims*. Geriausi Kauno kolegijos studentų tiriamieji/kūrybiniai darbai, Vol. 4, No. 1, 17-27.
29. Plaza-Pust, C. (2008). *Bilingual acquisition of German Sign Language and language contact*. C. J. W. Goethe, Universitaet Frankfurt am Main Knut Weinmeister, Humboldt-Universitaet zu Berlin.
30. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
31. Schick, B., De Villiers, P. (2007). Language and Theory of Mind: A Study of Deaf Children. *Child Development*, Vol. 78, Iss. 2, 376–396.
32. Stepanova, J. (2000). Prakalbinu tyla. Kauno neįgirdinčiųjų mokyklos mokytojų pranešimai. *Sutrikusios klausos vaiko kalba*. Kaunas: Šviesa.
33. Strong, M. (2008). A bilingual approach to the education of young deaf children. *Language learning and deafness*, Vol. 17, 113-129.
34. Svartholm, K. (2010). Bilingual education for deaf children in Sweden. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, Vol. 13, Iss. 2, 159-174.
35. Swanwick, R., Marschark, M. (2010). Enhancing education for deaf children: research into practice and back again. *Deafness & education international*, Vol 12, Iss. 4, 217-235.
36. Tomasuolo, E. (2012). Deaf Children Attending Different School Environments: Sign Language Abilities and Theory of Mind. *Journal of deaf studies and deaf education*, Vol. 18, Iss. 1, 12-29.
37. Егоров В. В. (1975). Особенности восприятия литературных героев глухими учащимися. *Дефектология*, № 3, С., 13-19.

38. Розанова, Т. В. (1978). *Развитие памяти и мышления глухих детей*. Педагогика.
39. Зайцева Г. Л. (2000). *Жестовая речь. Дактилология*. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС.
40. Kanapinskas, D. (2012). *Asmenų, turinčių klausos negalią, vairavimo mokymo ir mokymosi problemos Lietuvoje*. Pedagogika. Pedagogika, Nr. 106, p. 85-90. <http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2012/106/106.pdf> (žiūrėta 2013 05 15).
41. Krasniauskienė, N. (2013). Dėl kalkinio vertimo tarėsi keturios institucijos. http://www.lkd.lt/enews/id-video_naujienos_gestu_kalba-news-12099.html (žiūrėta 2013 05 15).
42. Lietuvos Respublikos nutarimas dėl lietuvių gestų kalbos vartojimo ir vertėjų paslaugų teikimo 2009 – 2012 metų programos patvirtinimo. www.lrv.lt/bylos/Teises_aktai/2009/06/12798.doc (žiūrėta 2013 03 21).
43. Lietuvos statistikos departamentas. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1920> (žiūrėta 2013 03 21).
44. VšĮ ekonominių tyrimų centras, (2010). *Bendrojo pagalbos telefono 112 paslaugų pritaikymas kurtiesiems*. Galimybių studija. http://www.lkd.lt/files/File/Galimybui_studija.pdf (žiūrėta 2013 05 15).
45. <http://www.unriis.lt/gvmp/gestai/pamoka1/dalis1/info6.html> (žiūrėta 2013 05 15).

Ieva Lemešiūtė

EFFECTIVENESS OF INFORMATION COMPREHENSION BY PEOPLE WITH HEARING IMPAIRMENTS

The Master's Degree Thesis

Summery

This master thesis analyzes the understanding of information (the text given in Lithuanian sign language, Signed Lithuanian, and the written text) by people with hearing impairments.

The goal of the research is to assess the efficiency of understanding information, given in different ways. Deaf people (30 respondents), who use sign language as their main way of communication participated in the research. This research applied an interview method, which sought to reveal information of the anamnesis of the respondents, their ability to read the movements of speaking, their forms of linguistic communication, and their ability to understand the information contained in TV news. The understanding of the information was studied by modeling situations where the analogical complex text was given to the respondents in Lithuanian sign language, Signed Lithuanian, and written text. Texts were provided in gestures on video tape.

The main *conclusions* of the research:

The results of the research revealed, that deaf people who participated in the research most successfully understood the text given in Lithuanian sign language.

For individuals who use Lithuanian sign language as their primary means of communication, the Signed Lithuanian is often an incomprehensible form of communication and information transmission. People who participated in the research rarely or never watch TV news with translation into sign language, because they do not understand the information given Signed Lithuanian .

The text given for reading is a more effective way of sharing information than information transmitted with Signed Lithuanian in cases where the respondent has an opportunity to read the text at their own individual pace.

The effectiveness of the understanding of information contained in Lithuanian sign language, the Calcareous version of sign language, and the written text, depends on the person with hearing impairments Lithuanian sign language learning time, level of proficiency, experience of the linguistic communication, age group, and individual psychological characteristics.

Keywords: Lithuanian sign language, Signed Lithuanian, hearing impairments.